Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXVI | CELOVEC, PETEK, 6. MAREC 1981 | ŠTEV. 10 (2009)

IZJAVA IZVRŠNEGA ODBORA ZSO:

Odločno zavračamo poskuse vnašanja razdora in nezaupanja med koroške Slovence

Izvršni odbor Zveze slovenskih organizacij na Koroškem je na seji dne 4. marca 1981 med drugim ugotovil, da se v zadnjem času zlasti v tisku in drugih sredstvih množičnega obveščanja množijo poskusi, da bi vnesli razdor med koroške Slovence in njihove osrednje organizacije. Proti vsem takim poskusom je odbor odločno zavzel stališče v posebni izjavi.

Po eni strani poskušajo, je rečeno v izjavi IO ZSO, da bi z lansiranini poročili v tisku razdvojili osrednje organizacije koroških Slovencev in s tem spodkopali v dolgih letih prakticirano in potrjeno akcijsko enotnost v manjšinskih vprašanjih. Po drugi strani pa postavljajo v ospredje vprašanje vstopa v manjšinske sosvete in tako skušajo ustvariti vtis, kakor da bi bila manjšina spremenila svoje načelno stališče glede zakona o narodnih skupinah. Vendar vsi taki poskusi razdvajanja slovenskih orgnizacij in njihovega članstva ne bodo imeli uspeha, saj je znano, da v tem vprašanju ni prišlo do spremembe stališč.

IO ZSO prav tako zavrača tudi poskuse, da bi diskriminirali slovenski tisk in ga spravili v nasprotje z vodstvom slovenskih organizacij. Iz pisanja slovenskega tiska ni mogoče skonstruirati nobenega nasprotja s političnim vodstvom; slovenska glasila samo opozarjajo na še vedno nerešena vprašanja v zvezi s položajem in življenjem slovenske narodne skupnosti na Koroškem in zato uživajo polno zaupanje in vso podporo organizacij.

Končno se je IO ZSO izrekel še proti temu, da bi z raznimi izjavami prikrivali odklonilno stališče pristojnih mest glede upravičenih zahtev koroških Slovencev, ki se ni bistveno spremenilo, in tako poskušali „koroško linijo" zasidrati tudi na zvezni ravni. Koroški Slovenci smo vsekakor tudi v bodoče pripravljeni, da na enakopravni osnovi gojimo kontakte s pristojnimi dejavniki na deželni in zvezni ravni, pri čemer pričakujemo, da bo v konkretnih vprašanjih končno prišlo do pozitivnih rezultatov.

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem v svoji izjavi ponovno izraža pripravljenost, da v enakopravnem dialogu s pristojnimi dejavniki tako na deželni kot na zvezni ravni skupno išče pravične rešitve za vsa številna slej ko prej odprta življenjska vprašanja slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem. Obenem pa prav tako jasno in nedvoumno tudi pove, da kakršni koli poskusi razdvajanja in vnašanja nezaupanja ne morejo biti koristni takemu sodelovanju.

V zadnjem času se namreč že kar nevarno množijo taki poskusi, ki jim očitno botruje staro načelo „divide et impera". Vendar smo koroški Slovenci v zgodovini in v sedanjosti vedno znova dokazali, da se zavedamo, kako nevarna je razdvojenost; kako važno je, da se za uresničitev naših narodnostnih pravic borimo skupno, z združenimi močmi. Zato se bomo tudi v bodoče znali zoperstaviti vsem poskusom tistih, ki bi nas hoteli deliti, da bi nam vladali.

Ne nazadnje pa sodijo v okvir takih poskusov razdvajanja in vnašanja nezaupanja tudi najnovejši izpadi proti slovenskemu tisku. Zlasti je bilo take napade pred nedavnim slišati v dunajskem parlamentu in jih je zaslediti v delu javnih občil na Koroškem. Toda tisti, ki bi nam radi obesili nagobčnik, se motijo, če mislijo, da nas bodo z nekvalificiranim blatenjem in podtikavanjem prisilili na molk. Kakor doslej, tako bomo tudi v bodoče odločno in dosledno spremljali in podpirali boj naše narodne skupnosti za popolno uresničitev pravic, ki so nam zajamčene v državni ustavi in v mednarodnih dokumentih. To pomeni, da bomo razkrivali krivice, ki se godijo slovenskemu življu na Koroškem; terjali bomo uresničitev vsestranske enakopravnosti našega ljudstva in zavarovanje njegovega narodnostnega obstoja, da bo na svoji podedovani zemlji lahko živelo svobodno, enakopravno in ustvarjalo življenje brez strahu pred diskriminacijo in asimilacijo.

Ob prvi obletnici smrti
KARLA PRUŠNIKA-GAŠPERJA

vabimo na

Spominsko svečanost

ki bo v torek 17. marca 1981 ob 19.30 uri v modri dvorani Doma glasbe v Celovcu.
Poleg spominskih nagovorov bo kulturni spored, ki ga bosta izvajala Koroški partizanski pevski zbor in recitatorska skupina.
Počastimo spomin na zaslužnega prvoborca za narodne in socialne pravice ter enakopravno sožitje med narodi!

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem — **Zveza koroških partizanov**

ZVEZA SLOVENSKIH ŽENA
V CELOVCU
vabi na

občni zbor

ki bo v soboto 7. marca 1981 ob 13. uri v dijaškem domu SŠD v Celovcu, Tarviserstr. 16
Občni zbor bo po stari tradiciji ob mednarodnem dnevu žena.
Žene, ki čutite z nami, pridite k našemu praznovanju.

Odbor

Dan vstaje
letos v znamenju 40-letnice

Kakor smo že poročali, bo letošnji dan vstaje narodov in narodnosti Jugoslavije v znamenju 40-letnice začetka oboroženega boja proti fašističnim okupatorjem in njihovim domačim pomagačem. V Sloveniji se bodo proslave osredotočile na 27. april, ko bomo obhajali 40-letnico ustanovitve Osvobodilne fronte slovenskega naroda.

Ob obeh jubilejih bodo v občinah priredili vrsto proslav, medtem ko bo osrednja republiška svečanost 27. aprila v novem Cankarjevem domu v Ljubljani. Proslave morajo biti prikaz skupne poti vseh naprednih slovenskih sil, ki so se leta 1941 odločile za boj proti okupatorju, je poudaril odbor za pripravo teh proslav. Celovito bo predstavljena zgodovina boja slovenskega ljudstva in v tem okviru naj bi bil podrobneje orisan tudi pomen OF za obstoj in razvoj zamejskih Slovencev.

Trajen mir
je mogoč samo na podlagi pravičnoti in medsebojnega spoštovanja

Prireditve „Koroška poje", ki je bila zadnjo nedeljo v celovškem Domu glasbe, se je kot častni gost udeležil tudi zvezni predsednik dr. Rudolf Kirchschläger. V kratkem nagovoru je izrazil najprej veselje, da je bila državna himna zapeta v obeh jezikih, v čemer vidi izraz skupnosti. Dejal je, da je mir lahko trajen le tedaj, če je osnovan na pravičnosti in medsebojnem spoštovanju. V tem smislu moramo delovati tudi pri nas v Avstriji in posebej na Koroškem ter graditi medsebojno spoštovanje ne glede na materin jezik, ki ga govori eden ali drugi.

Ob prihodu v Celovec so zveznega predsednika na kolodvoru sprejeli predstavniki dežele in mesta. Ob tej priložnosti mu je dobrodošlico izrekel tudi predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dr. Franci Zwitter, ki je naglasil, da neudeležba dela koroških Slovencev pri nedeljski prireditvi ne pomeni afronta proti zveznemu predsedniku, marveč je izraz različnega ocenjevanja določenih zgodovinskih pojavov.

„OD PLIBERKA DO TRABERKA":

Mogočna manifestacija
enotnega kulturnega prostora

Z zaključno prireditvijo v Ravnah na Koroškem je zadnji petek izvenelo letošnje 14. pevsko srečanje Od Pliberka do Traberka, ki se je začelo dva tedna prej v Kotljah pod Uršljo goro. Vsakoletno koroško pevsko srečanje, ki ga je tudi letos organizirala Zveza kulturnih organizacij z Raven na Koroškem v sodelovanju z osrdnjima kulturnima organizacijama koroških Slovencev, je letos obsegalo koncerte v 8 krajih Koroške na obeh straneh meje. Na prireditvah, ki so bile v znamenju 40-letnice ustanovitve Osvobodilne fronte in vstaje slovenskega naroda, je skupno nastopilo 46 zborov, od teh 14 iz naših južnokoroških krajev. Nad 2500 poslušalcev je obiskalo to eno največjih in najpomembnejših kulturnih manifestacij Slovencev na obeh straneh meje. (Obširnejše poročilo objavljamo na 3. strani).

8. marec – borbeni dan naprednih žena vsega sveta

Lani je bilo sedemdeset let odkar je bil 8. marec na predlog nemške napredne politične delavke Clare Zetkin razglašn za mednarodni dan žena. 8. marec — kot praznik žena — je nastal v času pred prvo svetovno vojno, ko je bil položaj žena dejansko popolnoma brezpraven, razvil se je v boju žena za aktivno in pasivno volilno pravico, za njih socialne in gospodarske pravice. Kljub številnim političnim in socialnim reformam v teku zadnjih desetletij dan žena ne izgublja svoje aktualnosti.

Številna dejstva v vsakdanjem življenju spet in spet opozarjajo, da je še dovolj zapostavljanja in neenakopravnosti žena. V številnih primerih ima moški še vedno prednost pred žensko, kljub temu, da imata npr. oba isto kvalifikacijo. Dejansko zapostavljanje obstaja tudi v delovnem procesu, kjer žene tvorijo sicer skoraj že polovico delavcev, ne obstaja pa še enakopravnost glede enake plače pri enakem delu, kljub temu, da je formalno zapostavljanje pri plačah že odpravljeno.

Določena neenakost postaja za ženske tudi občutna, če se poslabša celotni gospodarski položaj, in se praviloma pojavljajo glasovi, ki priporočajo vrnitev žena iz tovarn nazaj v domače kuhinje, čeprav so jih komaj nekaj let prej vabili na industrijska delovna mesta in hvalili vrednost žena za celotno gospodarstvo.

Na mednarodni dan žena pa se je treba spomniti tudi položaja žena v nerazvitih državah, v katerih je položaj še veliko krutejši. A tudi tam so občutni premiki, zmeraj več žena se ramo ob rami z moškimi vključuje v splošni osvobodilni boj proti kolonializmu in proti vsem oblikam zasužnjevanja. Obratno pa se napredna osvobodilna gibanja trudijo za vključevanje žena v osvobodilno borbo, hkrati pa skrbijo za njihovo politično osveščanje, za njihovo izobraževanje in osvobajanje izpod obstoječih oblik zasužnjenja žena.

A tudi v naših konkretnih okoliščinah se postavlja vprašanje žena tako, da je boj žena tudi boj naroda. Socialna odvisnost slovenskega prebivalstva in gospodarska zaostalost celotnega prostora pogojujeta na eni strani diskriminacijo slovenskega narodnostnega življa, v posebni meri pa prizadene še ženo, ki je pogosto dvakrat obremenjena, na eni strani s kmečkim ali drugim delom, na drugi strani pa z gospodinjstvom in vzgojo otrok. Zato mora biti skrb nas vseh, da se v borbi za obstoj slovenske narodnosti na Koroškem posvetimo tudi tem socialnim problemom, ki v posebni meri bremenijo številne družine in ki tako otežkočajo tudi skrb za skrbno vzgojo narodno zavednih in samozavestnih otrok. Razpravljanja in iskanja rešitev v teh vprašanjih bi gotovo prispevalo k še močnejšemu vključevanju žena v kulturnopolitično delovanje v korist obstoja slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

V DUHU ENOTNEGA KULTURNEGA PROSTORA:

Skrb matičnega naroda

za razvoj Slovencev izven meja Slovenije

Uresničevanje zamisli o enotnem slovenskem kulturnem prostoru nalaga pristojnim dejavnikom v Sloveniji dolžnost, da posvečajo posebno pozornost pospeševanju in spodbujanju kulturne dejavnosti in ustvarjalnosti Slovencev, ki živijo zunaj meja matične Slovenije, ter njihovemu tvornemu vključevanju v slovenski kulturni prostor. To so pred nedavnim znova poudarili tudi pri Kulturni skupnosti Slovenije, ki bo tozadevno podpirala predvsem akcije, ki se bodo pojavile kot nujna potreba za nadaljnji razvoj kulturne dejavnosti Slovencev zunaj meja Slovenije. Kot glavna nosilca teh nalog pa sta predvsem Zveza kulturnih organizacij Slovenije ter Slovenska izseljenska matica, zadnja še posebej glede podpore, ki jo matični narod nudi pri razvijanju kulturnih stikov z delavci na začasnem delu v tujini in z rojaki-izseljenci, ki živijo širom po svetu.

Slovenska kulturna skupnost bo v smislu teh svojih nalog spodbujala zlasti taka gostovanja, ki omogočajo rojakom izven matične domovine oplajanje njihove lastne kulturne ustvarjalnosti z dosežki kulturne tvornosti matičnega naroda. Obratno pa bo tudi zamejcem omogočila, da v obliki gostovanj v Sloveniji manifestirajo svojo kulturno moč in pokažejo svoje kulturne dosežke. Pri tem bo upoštevala specifičnost okolja, v katerem delujejo zamejski Slovenci, ter stopnjo razvitosti kulturne dejavnosti pri njih, načelo kvalitete, kulturno-politične vidike, kontinuiteto ter načrtnost kulturnih akcij.

Posebej o dejavnosti Slovenske izseljenske matice je bilo govora na seji njenega izvršnega odbora, kjer so ugodno ocenili poročilo o njenem delu v letu 1980 ter poudarili, da je matica dobro opravila svojo nalogo, ki jo ima kot posebna družbena organizacija za sodelovanje z izseljenci. Slovenska izseljenska matica praznuje letos 30-letnico delovanja, prav tako pa bo letos tudi 30-letnica smrti znanega ameriško-slovenskega pisatelja in kulturnega delavca Louisa Adamiča, tako da bodo vse letošnje prireditve znamenju teh dveh obletnic.

Veliko pozornost posveča SIM tudi založniški dejavnosti in dosega prav na tem področju lepe uspehe. Njeni dve glavni publikaciji — mesečna revija Rodna gruda in vsakoletni izseljenski almanah Slovenski koledar — izhajata že 28 let in torej že skoraj tri desetletja povezujeta Slovence v matični domovini z rojaki širom po svetu, saj ju razpošiljajo na naslove posameznikov ter slovenskih izseljenskih društev in organizacij v 42 državah na vseh kontinentih. O priljubljenosti in razširjenosti obeh publikacij med Slovenci v tujini govori podatek, da izhaja Rodna gruda v nakladi 8000 izvodov, medtem ko Slovenski koledar tiskajo v nakladi 6000 izvodov. Obema publikacijama bo Slovenska izseljenska matica posvečala posebno pozornost tudi v bodoče, pri čemer se bavijo z načrti, da bi Rodno grudo začeli izdajati tudi v angleščini in bi tako nagovorili tudi mlado generacijo izseljencev, rojeno že v tujini, kjer ni imela dovolj možnosti za učenje materinščine.

Prav temu delu izseljencev bo namenjena tudi akcija tako imenovanih poletnih šol oziroma tečajev slovenskega jezika, ki jih je v svojem petletnem programu predvidevala Slovenska izseljenska matica za potomce izseljencev.

Med knjižnimi programi bo SIM letos podprla predvsem dvoje del: Kulturno zgodovino Slovencev ter Antologijo slovenske izseljenske književnosti v ZDA in Kanadi (o širši jugoslovanski predstavitvi take književnosti poročamo na drugem mestu današnje številke — op. ured.). Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani pa je na pobudo Slovenske izseljenske matice prevzela nalogo, da bo zbrala in uredila arhivsko gradivo o slovenskem izseljenstvu, kar bo brez dvoma predstavljajo zanimiv in pomemben prispevek za ohranitev in obdelavo tega pojava v zgodovini slovenskega naroda.

Obisk SKGZ pri SZDL

Veččlanska delegacija Slovenske kulturno-gospodarske zveze iz Trsta pod vodstvom predsednika Borisa Raceta je bila prejšnji teden na obisku pri republiški konferenci Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije v Ljubljani, kjer jo je sprejel predsednik Mitja Ribičič s svojimi sodelavci. V delegaciji so bili predstavniki Slovencev iz tržaške, goriške in videmske pokrajine, ki so vodstvo SZDL seznanili s trenutnim položajem slovenske narodnostne skupnosti v Italiji, medtem ko je predsednik Ribičič gostom orisal sedanji položaj v Jugoslaviji, pri čemer jih je seznanil zlasti z mehanizacijo sistema kolektivnega vodstva, z nadaljnjo krepitvijo samoupravne demokracije, z reševanjem gospodarskih problemov in z mednarodnim uveljavljanjem Jugoslavije.

Kakor povzemamo po tozadevnem poročilu v ljubljanskem Delu, je predsednik SKGZ Boris Race pri ocenjevanju položaja slovenske narodnostne skupnosti v Italiji posvetil posebno pozornost prizadevanjem za dosego zaščitnega zakona. Vladna komisija, ki je imela nalogo pripraviti ustrezna izhodišča, je svoje delo končala konec minulega leta, sedaj pa se nadaljujejo razprave na strankarski ravni. Trenutno je vprašanje zaščite manjšine prisotno v vseh strankah, kjer tečejo zdaj razprave o načinu te zaščite ter o njenem stvarnenm in teritoialnem obsegu. Kot zadnja se je v to razpravo vključila tudi krščanska demokratska stranka kot najmočnejša politična sila v deželi Furlaniji-Julijski krajini, ki je tozadevno objavila tudi poseben dokument (o tem smo poročali že v zadnji številki našega lista — op. ured.). Njeno pobudo Slovenci pozdravljajo, vendar obenem izražajo tudi bojazen, da bi njeno stališče, ki gre v to smer, da ni mogoče sprejeti enake zakonodaje za vse manjšine v Italiji, ustvarilo možnosti za različno obravnavanje Slovencev v tržaški, goriški in videmski pokrajini, kakor se to dogaja že sedaj.

Med svojim obiskom v Ljubljani si je delegacija SKGZ ogledala tudi novi Kulturni dom Ivana Cankarja.

Komisija OZN obsoja

vse pojave nacizma in neonacizma

Komisija Združenih narodov za človekove pravice je na svojem zasedanju v Ženevi sprejela resolucijo, s katero obsoja sleherno totalitarno ideologijo in prakso. Predvsem je obsodba naperjena zoper vse pojave fašizma, nacizma in neonacizma, ki temeljijo na rasni in etnični izključljivosti ali nestrpnosti, na mržnji, nasilju in sistematičnem zanikanju človekovih pravic in osnovnih svoboščin.

Izhajajoč iz tega, da takšne ideologije in praksa predstavljajo veliko nevarnost tudi v našem času, komisija OZN zahteva, naj vse države odločno opozorijo na nevarnosti, ki zaradi takih pojavov grozijo demokratičnim ustanovam. Še posebej pa komisija poziva države, da predvidijo tudi ukrepe, s katerimi bi prepovedale oziroma onesposobile skupine in organizacije kakor tudi posameznike, ki se k takšnim ideologijam nagibajo.

Prav tako je komisija sprejela še več drugih resolucij, s katerimi obsoja apartheid in rasno diskriminacijo.

Ali je Južna Tirolska

res pred važno odločitvijo?

Govorico dinamita, ki jo je v zadnjem času spet precej pogosto slišati na Južnem Tirolskem, v političnih krogih tolmačijo zelo različno: eni so mnenja, da so „na delu" samo maloštevilni skrajneži; drugi spet pravijo, da so atentati le zunanji izraz trenutne hektike, ki da je zajela politične akterje na Južnem Tirolskem. Nekaj resnice bo tako pri prvi kot tudi pri drugi verziji.

Dejstvo vsekakor je, da dolgotrajnost reševanja južnotirolskega vprašanja spet enkrat zaposluje vse prizadete kroge. Južnotirolski deželni glavar Silvius Magnago je že pred tedni dokaj špektakularno in že kar ultimativno postavil vprašanje na dnevni red s tem, ko je „zagrozil", da se na kongresu SVP konec meseca aprila ne bo več potegoval za svoj stolček, če do takrat ne bi dosegli odločilnega napredka v smeri dokončne izpolnitve tako imenovanega paketa. V bolj ali manj omiljeni govorici je bila ta zahteva postavljena tudi na južnotirolsko-avstrijskih srečanjih, ki so se v zadnjem času zvrstila na različnih ravneh od seje tirolsko-južnotirolskega kontaktnega komiteja preko obiska južnotirolskih sindikalistov na Dunaju tja do dunajskega pogovora južnotirolskih političnih funkcionarjev, ki so se na Ballhausplatzu menili o novi noti, ki naj bi jo Avstrija poslala italijanski vladi.

Pri tem pa na Dunaju očitno niso preveč navdušeni za novo zaostritev vprašanja. Dinamitski atentati, ki so vsaj deloma nosili podpis pobornikov zopetne združitve obeh delov Tirolske, so samo potrdili pravilnost ugotovitve kanclerja Kreiskega, ki je že pred časom svaril južne Tirolce pred vplivi stopnjevanega nacionalizma, zastrupljenega z nacistično miselnostjo. Zato danes tudi avstrijski tisk že precej bolj diferencirano spremlja dogajanja na Južnem Tirolskem ter ne varčuje s kritičnimi opozorili, kadar južno od Brennerja kdo skuša postavljati zahteve, ki danes niso več realne.

V zvezi s temi vprašanji je brez dvoma zanimivo, da zahteve po dokončni izpolnitvi paketa danes niso omejene na nemško govoreči del južnotirolskega prebivalstva, marveč jih je slišati tudi v tamkajšnjih italijanskih krogih — seveda pa obstajajo precejšnje razlike v predstavah glede obsega in vsebine rešitev. Ali je vprašanje Južne Tirolske res pred važno odločitvijo, ali gre le za nov primer „aktualiziranja", pa bo verjetno pokazala že bližnja bodočnost.

BLAZNOST DANAŠNJEGA SVETA:

Milijoni umirajo za lakoto

medtem ko gredo milijarde dolarjev za orožje

Strokovnjaki so izračunali, da doseže svetovna bruto proizvodnja letno vrednost kakih 6000 milijard dolarjev. Pri tem na milijardo ljudi iz 28 najbolj siromašnih dežel sveta odpade le 130 milijard dolarjev letne bruto produkcije, kar pomeni v povprečju komaj 140 dolarjev na osebo. Po drugi strani pa dosega letna bruto proizvodnja pičlih 500 milijonov ljudi iz 25 najbolj razvitih držav sveta vrednost 2.876 milijard dolarjev, kar je povprečno dobrih 6.800 dolarjev na posameznika.

Če bi na podlagi teh podatkov razdelili svetovno prebivalstvo na dve skupini, bi dobili naslednjo sleko današnjega sveta: od štirih in pol milijard ljudi, kolikor jih približno živi na zemlji, 3 milijarde uresničujejo povprečno za 400 dolarjev bruto proizvodnje na prebivalca na leto, preostala poldruga milijarda ljudi pa proizvaja v povprečju za 6000 dolarjev letne bruto proizvodnje. To se pravi, da je razlika med bogatimi in revnimi — seveda v povprečju — 15:1.

Kaj to pomeni, pokaže primer Afrike, kjer južno od Sahare dobra polovica prebivalstva živi v popolni bedi, saj povprečni letni dohodek na prebivalca cenijo v tistih predelih komaj na 200 dolarjev. Pri tem pa veljajo še velike razlike celo med siromašnimi in najbolj siromašnimi, kajti v nekaterih državah doseže letni dohodek na prebivalca komaj 90 do 100 dolarjev. Posledice takih razmer so strašne: na svetu umira od lakote na milijone ljudi na leto; po nekaterih ocenah umre od lakote vsako leto 15 milijonov otrok.

Pa premostitev tega prepada med razvitimi in nerazvitimi predeli sveta niti ne bi bila tako težko izvedljiva. Tudi tozadevno so strokovnjaki že izdelali najrazličnejše načrte in račune in prišli do zaključka, da bi bila rešitev izvedljiva v razmeroma kratki dobi desetih let. Bogati svet bi moral nerazvitemu svetu dati 125 milijard dolarjev, nadaljnjih 45 milijard dolarjev bi stala modernizacija kmetijstva, za rešitev zdravstvenega vprašanja zdrave vode in še kaj drugega, kar spada v to območje, pa bi potrebovali 60 milijard dolarjev. Seveda so to velike številke, kljub temu pa vsi ti stroški ne zahtevajo več kot polovico sredstev, ki jih človeštvo v enem samem letu potrati za oboroževanje!

Današnji človek je zemljo dejansko spremenil v vesoljski otok norcev: v enem samem letu porabi za oboroževanje 500 milijard dolarjev, kar pomeni, da izda vsako minuto kakih 12 milijonov šilingov za razvijanje, izdelovanje in kopičenje najrazličnejšega orožja in drugih naprav za množično uničevanje človeka. „Sadovi" tega blaznega početja se kažejo potem v velikanskih zalogah uničevalnih sredstev, ki so danes že tako velika, da premorejo za uničenje vsakega posameznega prebivalca sveta povprečno 5000 kilogramov razstreliva.

Toda ob istem času, ko razmetava človeštvo velikanske vsote za orožje, živi na svetu 1200 milijonov ljudi, ki ne znajo ne pisati ne brati; 200 milijonov ljudi živi v barakah, zemljankah in drugih človeka nevrednih „domovih", brez sanitarij, brez tekoče vode, brez varstva pred vročino in mrazom; 800 do 900 milijonov ljudi živi v popolnenm pomanjkanju, ko imajo le toliko hrane, da se komaj preživljajo, medtem ko mnogi milijoni njihovih sotrpinov sploh umirajo za lakoto.

Človeška zlaganost sega danes res že zelo daleč. V najbolj razvitih državah najbolj glasno kričijo o humanizmu, o človekovih pravicah in drugih pridobitvah — toda ravno te države so hkrati tudi glavni dobavitelji orožja, s katerim pomagajo v zaostalih delih sveta zatirati osvobodilna gibanja in zavirati procese demokratizacije.

TUDI GLEDE RADIA IN TELEVIZIJE:

Besedam morajo slediti dejanja

V predzadnji številki našega lista smo poročali o razgovoru, ki je bil v uradu zveznega kanclerja na Dunaju in ki je bil posvečen zahtevam koroških Slovencev glede radia in televizije, kakor sta jih obe osrednji organizaciji formirali v operativnem koledarju. Zapisali smo tudi oceno, „da s strani pristojnih v ORF ni veliko razumevanja za upravičene želje slovenske manjšine". V pismu nekemu koroškemu listu je glasnik ORFa nasprotoval zgornji oceni in v tej zvezi ugotovil, da „ORF načelno spoštuje želje manjšine".

Vsekakor je treba to načelno izjavo pozdraviti. Tudi na samem razgovoru je bilo rečeno, da je ORF načelno manjšinam prijazen. Prav radi bomo verjeli, da je ta izjava mišljena resno, sploh ker je prva te vrste. Vendar pa ni mogoče mimo tega, da v dejanskosti ne štejejo toliko načelne izjave, temveč bolj konkretna dejanja. S tega stališča pa se stvar prikazuje nekoliko drugače.

Dosedanje izkušnje nam namreč kažejo, da v tolikih desetletjih, kar radio in njegove slovenske oddaje obstajajo, ta avstrijska monopolna ustanova ni pokazala kaj prida razumevanja za narodnostne manjšine. Vzemimo samo, da se morajo slovenske oddaje že od leta 1946, torej 35 let, zadovoljiti z istim obsegom oddajnega časa, čeprav se je v teh letih na področju radia zgodila prava revolucija; da skrajnje neugodnega časa oddajanja sploh ne omenjamo. Vse mogoče oddaje so dobile boljše mesto v programski shemi, slovenska pa je ostala vedno tam, kjer je bila.

Dejstvo je tudi, da ni niti minute slovenske oddaje na televizijskih ekranih. Lansko leto so praznovali 25 let televizije, hkrati so s tem obhajali tudi 25 let neupoštevanja manjšin v televiziji, kajti tudi v normalnem sporedu se dogajanje v zvezi z manjšinami pojavlja le v izjemnih primerih.

Pri radiu kot pri televiziji se ni mogoče izgovarjati, da Slovenci ne bi formulirali svojih potreb in izrazili svojih želja. Že v spomenici iz leta 1955 je to vprašanje upoštevano, in njej je sledilo še nekaj drugih dokumentov do posebnega papirja v zvezi z operativnim koledarjem, ki nadrobno razčlenjuje te potrebe in želje. Edino vprašanje sprejema televizijskega programa RTV Ljubljana je postalo aktualno nekako šele v zadnjem desetletju. To vprašanje je morda tisto, kjer bi bile potrebne kake zakonske spremembe. Za avstrijsko manjšino na Južnem Tirolskem, kjer je bil pravni položaj podoben, je bilo mogoče s pomočjo avstrijske vlade ini ORFa izposlovati poseben zakon, tako da tam cela mreža pretvornikov zagotavlja sprejem avstrijske televizije. Zato se tudi postavlja vprašanje, zakaj taka pravna rešitev ne bi bila možna tudi v Avstriji? In zakaj tu ORF ne bi dal kako pobudo?

Če torej izkušnje kažejo, da 35 oz. 25 let konkretno ni bilo sprememb na boljše (in deloma ob istem vodstvu kot danes), zakaj naj bi bil prav dunajski razgovor prinesel tak preobrat. Vsekakor privolitve v tehnično, pravno in stroškovno analizo možnosti (!) posebnega slovenskega radijskega programa — kakor je to lahko prvi začetek za dejanski napredek — še ni mogoče interpretirati kot izpolnitev načelnega spoštovanja želja manjšine.

Ena pesem, ena kultura!

Ob zaključku prireditve „Od Pliberka do Traberka“ na Ravnah

Zaključna prireditev 14. pevskega srečanja „Od Pliberka do Traberka“ na Ravnah je hkrati bila tudi višek te največje koroške pevske manifestacije na obeh straneh meje. V športni dvorani pri osnovni šoli Prežihov Voranc je nastopilo 20 pevskih zborov od teh 6 iz avstrijske Koroške. Vendar je bila prireditev sama dokaz, da v kulturnem pogledu ni meja med Korošci na obeh straneh državne meje in da je slovenska kultura povsod ena in ista. Iz nad 500 grl nastopajočih pevcev je donela slovenska narodna in umetna pesem, ki je zrasla v Zilji, v Rožu in Podjuni, v mežiški, mislinjski in dravski dolini ter prevzela poslušalce v nabito polni športni dvorani.

Kar se je rodilo pred 14. leti kot skromna pobuda za vsakoletno srečanje koroških pevskih zborov se je v teku časa razvilo v mogočno prireditev, ki jo mnogi imenujejo tudi že z imenom Koroška poje. Letos je bilo srečanje tudi v znamenju 40-letnice ustanovitve Osvobodilne fronte in vstaje slovenskega naroda. Pesmi iz časa osvobodilne borbe so bile sestavni del pevskega sporeda in so se z narodnimi in ljudskimi pesmimi zlivale v eno enotno kulturno izročilo slovenskega naroda. In da navedemo samo en primer: ko je zapel moški pevski zbor „Vres“ Prevalje Arničevega „Kurirčka“ in Kernjakovo „Mi smo mi“ je zbor z obema pesmima navdušil poslušalce in v močnem aplavzu se je zrcalila življenjska povezanost prebivalstva koroških dolin z vsebinama obeh pesmi.

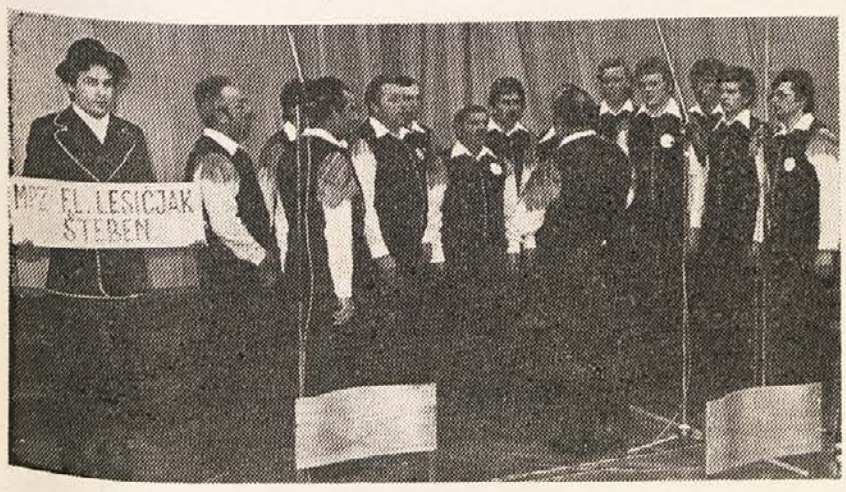

Z avstrijske strani so nastopili na zaključnem koncertu Obirski ženski oktet, moški pevski zbor „Franc Leder-Lesičjak“ iz Štebna, mešani pevski zbor „Peca“ iz Globasnice, mešani pevski zbor SPD „Srce“ iz Dobrle vasi, moški pevski zbor SPD „Edinost“ iz Pliberka in mešani pevski zbor „Rož“ iz Šentjakoba v Rožu. Zbori iz našega dela Koroške so postali že nepogrešljiv del tega pevskega srečanja, kar je najbolj prišlo do izraza ob nastopu pliberškega zbora, ki ga vodi starosta koroških pevovodij Folti Hartman, in ki so ga s posebnim aplavzom sprejeli (glej tudi okvir). Nedvomno so taka srečanja velika spodbuda in obogatitev za zbore slovenske narodnostne manjšine, preko njih pa za obstoj celotne narodnosti na južnem Koroškem.

V nabito polni dvorani je predsednik skupščine Kulturne skupnosti Ravne Andrej Logar ob začetku zaključne prireditve pozdravil poleg zborov številne častne člane, posebno še predsednika Zveze kulturnih organizacij Slovenije tov. Jožeta Humra, predstavnika SZDL Jožeta Hartmana, konzula SFRJ v Celovcu Alfonza Naberžnika, pa tudi predstavnike Slovenske prosvetne zveze iz Celovca predsednika Valentina Polanška, podpredsednika Joška Hudla, centralnega pevovodjo Hanzija Kežarja, tajnika Francija Sadolška idr. Prisrčen pozdrav je veljal tudi predstavniku Zveze koroških partizanov Lipeju Koleniku ter delegaciji krajevnega združenja Zveze slovenske mladine iz Plibrka. Slavnostni govor je imel podpredsednik medobčinskega sveta SZDL za Koroško ter predsednik skupščine občine Dravograd tov. Ferdo Blaznik, ki je celotno kulturno ustvarjanje postavil v okvir trenutne mednarodne in aktualne notranje situacije naše sosednje države.

V OKVIRU ZAKLJUČNE PRIREDITVE V RAVNAH:

Vorančeva plaketa Foltiju Hartmanu

Že ko je starosta koroških pevovodij Folti Hartman stopal v športni dvorani do svojega zbora iz Pliberka, ga je spremljal aplavz.

Aplavz je pokazal priljubljenost in spoštovanje, ki ga uživa dirigent Folti Hartman pri občinstvu, ki je nastopal že štirinajstič v okviru pevskega srečanja „Od Pliberka do Traberka“ — prav nobenega srečanja ni izpustil.

Za njegove zasluge na področju kulturnega delovanja mu je ob tej priliki izročila Zveza kulturnih organizacij Ravne Vorančevo plaketo, ki je njeno najvišje priznanje za kulturno delo posamezniku. Josip Košuta, predsednik izvršnega sveta Kulturne skupnosti Ravne je v zbranih in ganljivih besedah

čestital Foltiju Hartmanu za njegovo neprekinjeno sodelovanje v okviru srečanja „Od Pliberka do Traberka“ in za 50-letno vodenje moškega zbora „Edinost“ v Pliberku. Med drugim je izrazil sledeče:

„Vorančevo ime je pečat te Koroške krajine, je živa sled njene rasti in je tudi pesem teh ljudi. Dajemo plakete tega imena svojim, za tako njihovo delo, ki pomenljivo žlahtni človečnost naše skupne rasti.

In ne ugasne, ko je enkrat zatlelo: ljubezen in zvestoba svojim in svojemu.

Folti Hartman je živa podoba te in take zvestobe.“

Spet izšel Mladi rod

Izid nove številke Mladega roda je dogodek, ki ne razveseli le mladino, saj to revijo z veseljem vzamejo v roke tudi odrasli. Tako je tudi zdaj, ko je izšla številka 7-8 Mladega roda za obdobje marec-april 1981 torej meseca, ko se prebuja narava in v deželo pride pomlad. Prav slednje pa se zdaj po tako dolgi in hudi zimi še posebno veselimo.

Zato je pričujoča številka Mladega roda takorekoč prvi znanilec pomladi; v le-tej že žuborijo potočki, rastejo rože, kmetje delajo na polju, otroci igrajo po zelenih tratah in poljih. To je razvidno iz pestre in bogate vsebine Mladega roda v kateri je zastopanih nad trideset avtorjev, ki pišejo pesmi, zgodbe, in druge sestavke o pomladi in o običajih v tem času. Temu primerno je številka tudi ilustrirana. Slike za ovitek sta narisali Jelka Reichman in Ančka Gošnik-Godec, notranje ilustracije pa je tokrat prispevala Marička Koren. Razveseljivo je tudi dejstvo, da je večina prispevkov izpod peres domačih avtorjev, znanih stalnih sodelavcev Mladega roda, med njimi pa so tudi pesniki in pisatelji matičnega naroda kot je Oton Župančič, Lili Novy, Niko Grafenauer, Danilo Gorinšek in drugi. Poleg vsebine, posvečene letnemu času pričujoča štvilka prinaša tudi ustaljene rubrike kot je slikopis na ovitku, domoznanske sestavke, ljudje pri delu, rubriko bralci pišejo in rišejo, ugankarski kotiček in predstavitev enega izmed krajev južne Koroške.

Tako je uredniku Tomažu Ogrisu in njegovim kolegom uspelo urediti bogato in zanimivo številko Mladega roda, ki bo v veselje šolski mladini, njenim vzgojiteljem in staršem.

Vprašljivost objektivne vrednosti

REZULTATOV AVSTRIJSKIH LJUDSKIH ŠTETIJ GLEDE OBČEVALNEGA JEZIKA

(Vladimir Klemenčič – Matjaž Klemenčič)

Tudi med obema vojnama pritisk na koroške Slovence ob popisih prebivalstva ni ponehal, ampak se je še stopnjeval. Tako so izvedli v letih 1923, 1934, 1939 tri popise,[6] pri čemer so ob popisu leta 1934 našteli 26.796 prebivalcev s slovenskim družinskim jezikom, leta 1939 pa 44.877 prebivalcev v nenemških jezikovnih kategorijah. Pri tem je bila ob nacističnenm popisu leta 1939 prvič uporabljena kategorija „windisch“.[7]

Višek je doseglo manipuliranje s statističnimi podatki o narodnostni pripadnosti prebivalstva v drugi avstrijski republiki, ko so ob popisih v letih 1951, 1961, 1971 pričeli šteti prebivalstvo v najrazličnejih kategorijah in kombinacijah jezikovnih kategorij.

Vsi uradni avstrijski popisi prebivalstva po drugi svetovni vojni v letih 1951, 1961 in 1971 imajo za slovensko manjšino v Avstriji značaj statističnega „genocida“. Ta je bil prisoten pri odvijanju v vseh fazah pri vseh treh povojnih popisih prebivalstva po občevalnem jeziku. Že sama statistična protislovnost popisnih rezultatov o jezikovni sestavi prebivalstva dokazuje, da je bila uradna statistična služba na deželnem in zveznem nivoju pod vplivom protislovenskih elementov, ki so dajali ton vsebinski zasnovi in izvajanju popisov glede na občevalni jezik.

Popisi prebivalstva na narodnostno mešanem ozemlju Koroške in avstrijske Štajerske niso bili izvedeni z dvojezičnimi popisnicami. Prebivalstvu tudi niso bila na razpolago dvojezična navodila in druge javne objave, ki so povezane s popisi prebivalstva. To bi bil dolžan poskrbeti po določilih 7. člena Avstrijske državne pogodbe avstrijski Zvezni statistični urad. Slovencem ni bila nikoli dostopna dokumentacija rokopisnih podatkov iz popisov prebivalstva. Le-ta je služila delu avstrijskega tiska, ki je s svojo protislovensko naravnanostjo popačeno tolmačil rezultate popisov o jezikovni strukturi prebivalstva na narodnostno mešanem ozemlju Koroške.

Ob pripravah na popise in v času samih popisov prebivalstva se je s sredstvi javnega obveščanja in z izdajo posebnih lepakov ustvarjalo napeto vzdušje zoper koroške Slovence, da bi ti ob popisu tako preusmerjeni, v kar največji meri prikrili svoje jezikovno ter posredno s tem tudi slovensko narodnostno pripadnost. Pritiski na koroške Slovence, da bi pri vseh povojnih popisih prebivalstva zanikali slovenščino kot občevalni jezik in se s tem odrekli svoji narodni pripadnosti, so se odvijali sistematično v celotnem ciklu popisov, v vseh njihovih fazah, od zasnov in koncepta, priprav, izvedbe, obdelave in interpretacije podatkov o jezikovni sestavi prebivalstva pa vse do zlorabe teh pri pripravi za koroške Slovence krivičnih manjšinskih zakonov.

Na ozemlju, kjer živi pomešano prebivalstvo dveh narodov in dveh jezikov, ki skupno štejeta okoli 110 tisoč prebivalcev, so razčlenili pri popisih prebivalstvo obeh narodov kar na deset umetno stvorjenih jezikovnih skupin: „deutsch“, „slowenisch“, „windisch“, „slowenisch-deutsch“, „deutsch-slowenisch“, „slowenisch-windisch“, „windisch-slowenisch“, „deutsch-windisch“, „windisch-deutsch“ in „sonstige, unbekannt“.

Ker s to razčlenitvijo na tako številne jezikovne skupine po posameznih jezikih in v kombinaciji dveh jezikov ni mogoče utemeljiti dejanskih jezikovnih statističnih enot, je logično, da pri nobeni javno dostopni uradni avstrijski statistični publikaciji, kjer so bili objavljeni rezultati popisov o jezikovni sestavi prebivalstva, ne najdemo opisov ali definicij za posamezne jezikovne skupine kot statistične enote, tako kot je to normalno za statistično in znanstveno prakso.

Primer številk za 16 statističnih jezikovnih skupin, ki so jih rekonstruirali statistiki iz osmih številk za deset jezikovnih skupin, zbranih ob popisu prebivalstva leta 1951:

1. „deutsch“ po prvi varianti	428.784
2. „deutsch“ po drugi varianti	448.345
3. „deutsch-slowenisch“ po prvi varianti	8.617
4. „deutsch-slowenisch“ po drugi varianti	19.561
5. „slowenisch-deutsch“ po prvi varianti	5.888
6. „slowenisch-deutsch“ po drugi varianti	11.218
7. „slowenisch“ po prvi varianti	7.707
8. „slowenisch“ po drugi varianti	11.316
9. „slowenisch“ po tretji varianti	22.534
10. „deutsch-windisch“	10.944
11. „windisch-deutsch“	5.330
12. „slowenisch-windisch“	117
13. „windisch-slowenisch“	38
14. „windisch“	3.454
15. „sonstige, unbekannt“ po prvi varianti	3.885
16. „sonstige, unbekannt“ po drugi varianti	26.419

Tako lahko naštejemo pri popisih skupaj več kot 25 popisnih in s predelavo skonstruiranih jezikovnih skupin. Pri vseh treh popisih lahko v avstrijskih uradnih publikacijah zasledimo navedbe za več kot 50 različnih variant o številu koroških Slovencev. Pod oznako jezikovne skupine „slowenisch“ lahko najdemo za leto 1951 v različnih avstrijskih uradnih statističnih publikacijah navedbo kar za štiri različne številke, ki se med seboj močno razlikujejo in kolebajo med 7.707 in 22.534 Slovencev na Koroškem.

Kako si lahko razložimo zmanjšanje števila v nenemških jezikovnih skupinah vpisanega prebivalstva v dvajsetih letih, od leta 1951 do leta 1971 za skoraj polovico, od dobrih 42.000 na slabih 22.000? Kako je mogoče, da število v jezikovni skupini „deutsch-slowenisch“ vpisanega prebivalstva od leta 1951 do leta 1961 najprej nazaduje, od okoli 8.600 na 3.300, do leta 1971 pa ponovno naraste na skoraj 11.000? V jezikovni skupini „slowenisch-deutsch“ nazaduje število vpisanih od okoli 5.900 v letu 1951 na 578 v letu 1971. V jezikovno skupino „windisch-deutsch“ so leta 1951 vpisali 5.500, leta 1971 pa le 124 oseb. V jezikovni skupini „windisch“ je bilo vpisanih leta 1951 okoli 3.400, leta 1971 pa le še 454 oseb.

---

6 Bogo Grafenauer, Narodnostni razvoj na Koroškem od srede 19. stoletja do danes, Koroški zbornik (uredil Bogo Grafenauer, Lojze Ude, Maks Veselko), Ljubljana 1946

7 Tone Zorn, Prispevek k ljudskemu štetju 1939. leta na Zgornjem Štajerskem. Časopis za zgodovino in narodopisje, Nova vrsta 7 (XLII), letnik 1971/2, str. 329—385

(Se nadaljuje)

Visoko priznanje Andreju Mičeju

Republiška zveza kulturnih organizacij Slovenije je leta 1973 ustanovila ODLIČJE SVOBODA. Od tedaj naprej ga podeljuje zaslužnim osebam in organizacijam, ki so z dolgoletnim delovanjem pripomogli k razvoju kulture. Pri tem gre za odličja z zlatim in srebrnim listom, dobijo pa ga kulturniki-amaterji in kot zapisano društva in skupine.

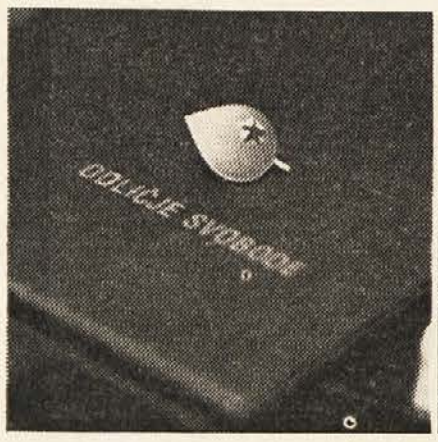

Za letošnjega dobitnika odličja Svoboda iz vrst koroških Slovencev je Slovenska prosvetna zveza predlagala Andreja Mičeja iz Šentvida v Podjuni. Tozadevna komisija je predlog SPZ sprejela, tako so 26. februarja letos v Ljubljani v okviru primerne svečanosti Andreju Mičeju podelili odličje Svoboda z zlatim listom. To visoko priznanje je Andrej Mičej prejel za življenjsko delo na področju kulturno-prosvetne dejavnosti na Koroškem, kjer je pričel s svojim ustvarjalno organizacijskim delovanjem že leta 1912 in vztrajal vse do danes, ko pri 87. letih še vedno aktivno društveno deluje pri Slovenskem prosvetnem društvu „Danica" v Šentvidu v Podjuni.

Andrej Mičej to priznanje gotovo zasluži, saj je že iz utemeljitve, zakaj je prejel to odličje, razvidno, da je vse svoje življenje posvetil kulturno prosvetnemu delovanju v Šentvidu in okolici. K visokemu odlikovanju Andreju Mičeju iskreno čestitamo in želimo še mnogo zdravih let, da bi tako lahko še sooblikoval kulturno življenje domačega društva.

Odlikovanec nam je povedal, da je vesel, ker je prejel to visoko odličje. Od številnih doživetij njegovega kulturnega delovanja pa je Andrej Mičej povedal, da je največji praznik njegovega življenja bila otvoritev novega kulturnega doma, saj se je s tem uresničila njegova in želja vseh prosvetašev s katerimi je deloval v težkih razmerah in takorekoč brez strehe nad glavo.

Naj ob koncu še zapišemo, da je letos odličje Svoboda prejelo skupno 23 oseb in organizacij od tega 16 z zlatim in 7 s srebrnim listom. Med temi je 20 posameznikov, skupina štirih pedagogov in dvoje društev.

6. rožanski izobraževalni teden

9.— 15. MARCA 1981

Sodelujejo Slovenska prosvetna društva iz Bilčovsa, Kotmare vasi, Loč, Rožeka, Šentjakoba, Šentjanža in Sveč

- **v ponedeljek 9. marca 1981 ob 19. uri v ljudski šoli v Bistrici v Rožu** Posvet rožanskih društev: Problemi kulturnega delovanja v Rožu
- **v torek 10. marca 1981 ob 19.30 uri v gostilni Mežnar v Kotmari vasi** Dr. Norbert Schausberger „Novejša spoznanja iz zgodovine 20. stol." **ob 19.30 uri v ljudski šoli v Rožeku.** Lutkovna skupina KDZ: „Trdoglavček".
- **v sredo 11. marca 1981 ob 19.30 uri v gostilni Miklavž v Bilčovsu.** Horst-Dieter Sihler Filmski seminar: „Ist der Western von gestern?" (Stare kavbojke?) **ob 19.30 uri v gostilni Pušnik v Ločah.** Dr. Gert Lach, šolski psiholog „Forum za vzgojna vprašanja"
- **v četrtek 12. marca 1981 ob 19.30 uri v gostilni Mežnar v Kotmari vasi.** Helena in Peter Kuhar, Železna Kapla: „Pričevanja o antifašističnem odporniškem gibanju". **ob 19. 30 uri v ljudski šoli v Bistrici v Rožu.** Kulturni ustvarjalci Roža: J. F. Perkonig, J. Scheinig, S. Singer, Peter Markovič.
- **v nedeljo 15. marca 1981 ob 14.30 uri v farni dvorani v Šentjakobu.** Srečanje rožanskih pevskih in inštrumentalnih skupin.

Prisrčno vabljeni!

Rekordna udeležba 16. zimskega pohoda na Stol

Okrog 5000 planincev se je prejšnji teden v spomin na bitko jeseniške čete leta 1942 pri Prešernovi koči udeležilo 16. spominskega zimskega pohoda na Stol. V tej bitki ki se je odvijala 20. februarja v globokem snegu z nemškimi fašisti, je zgubil življenje partizan Jože Koder, padlo in ranjenih pa je bilo precej Nemcev. V spomin na to največjo bitko, ki se je odvijala v gorah (nad 2000 m višine), prirejajo borčevske organizacije, planinci, vojska, lovci ter druge organizacije vsako leto okrog 20. februarja spominske pohode na Stol.

Letos zaradi nevarnosti plazov in skritega ledu pod snegom ni bilo pohoda na vrh Stola, temveč se je le-ta odvijal po planinah ob vznožju Stola. Udeležilo se ga je rekordno število ljudi. Letos naši planinci oz. Slovensko planinsko društvo Celovec niso vabili na pohod na Stol, ker so istega dne imeli sami spominski zimski pohod „Arihova peč", o katerem se je poročalo v prejšnji številki obeh slovenskih tednikov. Kljub temu pa se je pohoda na Stol udeležila majhna skupina naših planincev in tako držala tradicijo pohodov na Stol. Prihodnje leto bosta Slovenska športna zveza v Celovcu in Slovensko planinsko društvo Celovec morala vskladiti oba spominska pohoda tako, da ne bosta istega dne.

Spominski komemoraciji sta bili v soboto in nedeljo pred Valvazorjevim domom. V soboto je zbranim govoril sekretar medobčinskega sveta ZKS za Gorenjsko Zdravko Krvina.

S spominskimi pohodi obujamo spomine na pretekla leta trpljenja in žrtev našega ljudstva v boju s fašističnim okupatorjem, hkrati gojimo medsebojno tovarištvo in utrjujemo fizično razpoloženje, saj so takšni pohodi zahtevna preizkušnja vzdržljivosti človeka.

ZSO
ZVEZA SLOVENSKIH ORGANIZACIJ NA KOROŠKEM

OKRAJNA PISARNA PLIBERK
posluje
vsak torek od 9. do 12. ure

V pisarni bo:

12. 3. 1981
Jože Mečina

Gast 81

Kot smo že poročali, bo v okviru Gast 81, to je 13. strokovnega sejma gastronomije in turizma v času od 21. do 26. marca, tudi 8. mednarodno tekmovanje bifejev. Letošnje tovrstne mednarodne prireditve se bo udeležilo kar 5 inozemskih ekip iz Italije, Jugoslavije, Švice in Zvezne republike Nemčije. To kaže, da v mednarodnih turističnih forumih vlada veliko zanimanje za tovrstne prireditve in pa seveda za naš celovški strokovni sejem Gast, ki si je utrl v mednarodnih turističnih krogih veliko priljubljenost in priznanje. Na tem mednarodnem tekmovanju menijev se bodo pomerile izkušene ekipe, katerih kulinarični proizvodi bodo vsekakor velika privlačnost za obiskovalce sejma in zlasti za gostinsko publiko, ki se vedno prizadeva, da bi zboljšala kakovost in s tem še bolj privlačila goste v našo deželo. Skratka to tekmovanje idealno služi našemu gastronomskemu in tujskemu prometu, ki ima od tega praktične koristi. Za pozitivni potek Gast govorijo razna dejstva — dober zaključek poletne sezone zlasti na Koroškem in razveseljive številke načitev zimske sezone 1980-81, ki bo vsekakor tudi uspešna. Poleg tega se opaža razveseljiv razvoj pri inivesticijah, ki služijo gastronomskim in tujskoprometnim podjetjem, ki se prizadevajo, da bi svoje obrate modernizirala in s tem privabila čim več gostov.

Slovenisko prosvetno društvo „Bilka" v Bilčovsu prireja plesni tečaj za

ROCK 'N' ROLL
(strokovno vodstvo: Gregor Krištof)

Začetek: 15. marca 1981 ob 18. uri

Prijave sprejemajo v gostilni pri Miklavžu v Bilčovsu, tel.: 0 42 28 / 22 49

Breznica - tragična smrt delovnega človeka

Prejšnji petek se je v Breznici pri Šentjakobu v Rožu pri delu z motorno žago težko ponesrečil Hajnža Bister, gozdni in kmetijski delavec pri Šervicelnu na Breznici. Zletel je okrog 30 metrov po strmem bregu navzdol in se pri tem tako težko poškodoval na glavi, da se, ko so ga našli, ni več prebudil iz nezavesti in je kmalu nato podlegel poškodbam.

Pokojni Hajnža izhaja iz zelo revnih razmer. Že v mladih letih je našel delo pri Šervicelnu in tako pridno delal in skrbel za kmetijo do zadnjega. Istega dne, ko se je zgodila nesreča, je bil še v gostilni pri Gabrielu v Lešah. Ljudje so imeli občutek, kot da se poslavlja, kajti gostilničarju je naročal, da mora biti, kadar bo umrl „obida" pri Gabrielu. Seveda tega nihče ni vzel resno, no in nekaj ur nato je bil dejansko tako težko poškodovan, da je umrl.

Hajnža je gospodaril na Šerviclnovi kmetiji kot da je njegova. Posebno veselje je imel s konji. Bil je izredno priden in tudi odnos Šerviclnovih do Hajnže je bil kot do družinskega člana. Zato so ga sosedje in vsi, ki so ga poznali, klicali za Šerviclnovega Hajnžo. Pokojni je z veliko ljubeznijo in s trdim delom vodil kmetijo, kot da je njegova, kar so Šerviclnovi tudi znali ceniti. Nepričakovana in tragična smrt, ki je mnogo prezgodaj, saj je Hajnža bil star šele 56 let, pretrgala nit življenja, je seveda hud udarec za vse, ki so ga poznali ter seveda za Šerviclnove, ki so tako zgubili zvestega in delovnega — lahko bi rekli družinskega člana, saj za takšnega so ga tudi imeli. V današnjem času so le redki takšni primeri ljubezni do kmetije in kmetovanja, kot je to prakticiral Hajnža.

Pogreb je bil prejšnjo sredo. Svoje zadnje počivališče je našel na šentjakobskem pokopališču, kjer se je od tega zvestega delavca poslovilo lepo število pogrebcev. „Obida", ki si jo je želel pri Gabrielu, je tudi dejansko bila tam, tako da se mu je izpolnila njegova želja.

Šerviclnovega Hajnžo bomo ohranili v lepem spominu, naj počiva mirno v domači zemlji, ki jo je tako neizmerno ljubil.

Slovenskio prosvetno društvo „Dobrač" na Brnci vabi na

REDNI OBČNI ZBOR

v nedeljo 8. marca 1981 ob 19.30 uri v gostilni pri Prangerju v Zmotitčah.

Po občnem zboru DIA PREDAVANJE O SREDNJI AZIJI

Predavatelj: Mirko Kunčič

Iz aktivnosti ZSM Pliberk:

Krajevno združenje ZSM Pliberk na kurentovanju

Na pustno nedeljo 1. 3. 1981 je krajevno združenje ZSM Pliberk organiziralo izlet na pustno prireditev v Ptuj.

Ta pustna prireditev – znana pod imenom kurentovanje – je tradicionalni ljudski običaj z mednarodno udeležbo, letos že dvajsetič. Izleta se je udeležilo preko 40 mladincev iz okolice Pliberka. Ob 10. uri je bil pričetek nastopa – folklornih skupin, med katerimi so nastopale letos tudi pehtre iz Spittala na Koroškem. Ob 14.30 uri se je začela povorka, ki je trajala cel popoldan. Po zabavnem popoldnevu je veljal obisk še Mariboru, kjer je v vinski kleti sledila še večerja.

●

Na zaključni prireditvi „Od Pliberka do Traberka" v Ravnah, na kateri je bil odlikovan tudi pevovodja pliberškega moškega zbora „Edinost"

Folti Hartman je bila tudi 6-članska delegacija krajevnega združenja Zveze slovenske mladine Pliberk. Ne obstajajo namreč samo dobri stiki med pevskimi zbori temveč tudi med mladinskimi organizacijami. Krajevno združenje mladine iz Pliberka se je udeležilo prireditve na povabilo OK ZSM Slovenije Ravne na Koroškem.

Čestitke Matildi Boltežar

Delegacija Zveze slovenskih žena pri Matildi Boltežar (druga z leve)

Zadnji teden je delegacija Zveze slovenskih žena obiskala na Obirskem Matildo Boltežar, ki je februarja obhajala svoj 80. življenjski jubilej. Bilo je prijetno zimsko popoldne, ko so se žene spominjale hudih dni za časa hitlerjeve diktature v katerih je slavljenka z vsemi svojimi silami sodelovala v antifašističnem narodnoosvobodilnem boju. Matilda Boltežar – njeno partizansko ime je bilo Marica – je za časa fašistične diktature živela z družino pri Jerinu na kmetiji, ki jo je dobila v najem od posestnikov rebrške tovarne. Kljub odvisnosti se z možem nista bala posledic in vedno podpirala partizanske borce. Že prvi borci so pri njih dobili podporo. Zahajal je k njim med drugimi tudi Johan Županc. V letih 1942 in 1944 je skrbela za živila in druge potrebščine, pa tudi prala je za partizane. Po izdajstvu nekega domačina, se je v zadnjem trenutku le še mogla umakniti v gozd. To je bilo spomladi leta 1944. Kljub zasledovanju fašističnih vojakov se je skupno z možem in neko drugo ženo prebila na območje Obirja, kjer so dobili stike s partizani. Do konca vojne se je borila na območju Železne Kaple na strani partizanov.

Vse življenje je Matilda Boltežar ostala značajna žena, ki se ni nikoli bala povedati svoje mnenje in ki je vedno zagovarjala interese slovenske narodne skupnosti. Vse življenje je morala vedno trdo delati in je živela v skromnih razmerah, a kljub temu se ni pustila nikoli ustrahovati. V predvojnih letih je ves čas aktivno sodelovala v ženski organizaciji.

Čestitkam ob življenjskem jubileju se pridružuje tudi Zveza slovenskih organizacij in uredništvo Slovenskega vestnika.

Ponemčevanje krajevnih imen ni v čast večinskega naroda

Neštetokrat sem hodil in še hodim s prijaznega kraja Kopanje nad Ledincami na planino Bleščečo, kjer imamo slovenski planinci na Koroškem svojo planinsko postojanko „Kočo nad Arihovo pečjo". Pogosto sem se spraševal, zakaj zadnjemu strmcu tik pod planino Bleščečo pravijo „Humperh". To ime me je spominjalo na grad Hollenburg pri Žihpoljah, ki mu Korošci pravimo Humperh. Ker pa Humperžani nimajo nič skupnega z gozdnimi posestvi pod mogočno Jepo, kjer dominirajo Liechtensteini, sem seveda ovrgel vsako povezavo z gradom Hollenburg. Vendar mikalo me je kar naprej, od kod to ime Humperh, kajti v nomenklaturi ni nič slučajnega in vsako topografsko ime ima svoj vzrok in izvor.

Kar na območju Bleščeče, ki so jo pred desetletji ponemčili v neokusno Roßalm, je še cela vrsta drugih ponemčenih imen kot na primer Kogel — grič oziroma vzpetina severno nad Bleščečo, nadalje najnovejši germanizem za Solnice — Salzquelle (to ime se je prvič pojavilo v zemljevidih leta 1975) itd. Germaniziranje izvirnih slovenskih gorskih, krajevnih in ledinskih imen je bolezen, ki se je nekateri ne morejo ozdraviti. Krive pa so seveda oblasti, ki kaj takšnega dopuščajo. Spreminjanje krajevnih imen je brutalen poseg, ki naenkrat zanika avtentičnost kraja in ljudi, kar je čisto navaden genocid. Takšno ravnanje ni samo proti vsem človeškim načelom, temveč tudi protizakonito in s tem prepovedano. Vendar kdo se danes meni za takšne stvari.

Pa ostanimo pri Humperhu. Ker je znano, da so zlasti v Karavankah prvobitna imena skoro vsa slovenska (seveda so po večini danes že ponemčena), se je po tej logiki moral nekoč Kogel imenovati Holm, po naše Hum. In ker pot preko strmca Humperh vodi tudi na takoimenovani Kogel in sicer po severozahodnenm Koglovem pobočju, se mi je posvetilo in prišel sem do spoznanja, da je med takoimenovanim Koglom in Humperhom tesna povezava, da se je Kogel moral nekoč imenovati Hum (Holm) in da so ga v teku časa ponemčili. Na Hum (Holm) torej spominja še milejša oblika germanizma Humperh po nemško Humberg, ki se je obdržala do danes in pomeni holm ali po koroško Hum. Teh in podobnih imen imamo na Koroškem celo vrsto (Hum, Humec). Torej Kogel je slovenski Hum oziroma Holm, kar prepričljivo dokazuje ime Humberg (Humberh). Naj še zapišem, da imena za Kogel oz. za Hum in Humperh še nisem našel v nobenem zemljevidu.

Strmec Humperh pa je znan tudi po tem, da se je tam moral nekoč ponesrečiti s konjsko vprego neki domačin. Na ta dogodek spominja oz. je spominjala še pred nekaj leti barvna slika (že precej preperela), ki je visela oz. bila pritrjena na neki bukvi. Tudi to skrivnost bo treba pojasniti, skrivnost zaradi tega, ker nihče ne ve o kakšni takšni nesreči.

No, glede Kogla smo preko Humperha prišli na čisto, da gre tu za hrib imenovan po koroško Hum.

Vendar kaj nam to pomaga, ko pa koroški Slovenci, čeprav smo baje enakopravni državljani, nimamo možnosti, da bi takšne in podobne stvari uveljavili; ali takšne, ki se tičejo ponemčevanja avtohtonih krajevnih imen, zavrli. Večkrat smo že opozorili, da bo nujno treba vzpostaviti nomenklaturno komisijo, ki sicer obstoja v vseh zveznih deželah, samo na Koroškem ne. Zakaj je tako, gotovo ne bo težko uganiti.

P. L.

SPZ Slovenska prosvetna zveza
Slowenischer Kulturverband
ORF Radio Kärnten
präsentieren Ensemble / prezentirata Ansambel
Slavko Avsenik
mit seinen original Oberkrainern
am Donnerstag / v četrtek
26. März / marca um/ob 20h
IM KONZERTHAUS KLAGENFURT
V DOMU GLASBE V CELOVCU

Občni zbor društva „Ivan Cankar" na Dunaju

Edino slovensko društvo, ki na Dunaju združuje Slovence iz SR Slovenije je poleg drugih jugoslovanskih združenj društvo „Ivan Cankar". Imenovano društvo je pred nedavnim imelo svoj redni občni zbor, na katerem je odbor podal obračun o svojem delovanju v minuli poslovni dobi. Čeprav se na Dunaju na začasnem delu mudi okoli 1.500 Slovencev, se društvo bori z velikimi težavami. Največji problem ima društvo s prostori, saj mora dvorane za svoje prireditve najemati in drago plačevati. Kljub temu pa je društvo zelo aktivno predvsem na področju vzgoje mladine. Pri tem seveda gre v prvi vrsti za uk slovenščine in stik mladih z rodno deželo. Zato mladina tudi pridno sodeluje pri društvenih prireditvah. Društvo „Ivan Cankar" ima tudi pevski zbor, ki nastopa na Dunaju in redno sodeluje na srečanju zdomcev v Tübingenu v Zvezni republiki Nemčiji. Poleg tega pa je društvo aktivno tudi na športnem področju. V ligi jugoslovanskih moštev na Dunaju, ki jih je kar trideset, moštvo društva „Ivan Cankar" zavzema 4. mesto. Najbolj obiskane prireditve društva so tiste družabnega značaja, saj le-te obišče po nekaj sto slovenskih rojakov.

Večina Slovencev je iz vzhodnega predela Slovenije, zato imajo tudi povezavo s tamošnjimi družbeno političnimi organizacijami. Pokrovitelj društva je SZDL občine Ljutomer, zato se je občnega zbora udeležil predsednik te organizacije tovariš Boris Preac, ki je ob tej priložnosti društvu obljubil vso možno pomoč. Društvo pa seveda pomaga tudi jugoslovanski kulturni in iniformacijski center ter jugoslovansko poslaništvo na Dunaju. Zato so se občnega zbora udeležili predstavniki imenovanih misij Matjaž Jančar, Milijko Bizjak in Fric Frankl.

Občni zbor je za novo predsednico društva „Ivan Cankar" izvolil Heleno Magušar, ki se močno zavzema in deluje na vseh področjih društvenega dela, posebno skrbi za vzgojo mladine. Novoizvoljeni predsednici in celotnemu odboru želimo mnogo delovnega uspeha, morda pa bi se dalo razmisliti tudi o navezavi stikov s katerim od slovenskih društev na Koroškem.

Slovenska prosvetna zveza in Krščanska kulturna zveza prirejata

seminar za odrsko tehniko

v nedeljo 8. marca s pričetkom ob 8. uri zjutraj v Bilčovsu pri Miklavžu. Seminar bo trajal do popoldneva. Vsaka še tako majhna prireditev zahteva lučno, scensko, glasbeno in kostumsko opremo, zato so vabljeni vsi, ki se zanimajo za to področje ali imajo z njim opraviti.

Drugi del seminarja bo 22. marca 1981 ob 8. uri zjutraj v Šentprimožu v Kulturnem domu.

Prisrčno vabljeni!

Koncert v Kazazah

V nedeljo 15. februarja je Slovensko prosvetno društvo „Srce" v Dobrli vasi vabilo na koncert v Kazaze v gostilno Ilgo.

Koncert je bil dopoldne po maši. Veliko Ilgovo dvorano je občinstvo zasedlo do zadnjega kotička. Nastopil je mešani pevski zbor SPD „Srce" pod vodstvom Albina Krajnca in trio Korotan s pevci — trio Korotan tokrat ni bil trio, ker sta zaradi bolezni izpadla kontrabasist in kitarist in je spremljal pevce ssamo Hanzi Kežar z harmoniko.

To je bil po dolgih letih spet enkrat koncert v Kazazah, ki je lepo uspel in pokazal, da je zanimanje za tovrstne prireditve izredno veliko. Občinstvo je pozdravil tajnik društva „Srce" Martin Pandel in imel tudi povezavo. Mešani pevski zbor je zapel tudi nemško in tako pokazal odprtost in plemenito gledanje naših ljudi na dejstvo, da na Koroškem prebivata dva naroda. Morda bo to spodbuda tudi za prireditve večiniskega naroda, da bi zapeli kakšno slovensko.

Velik aplavz so seveda želi člani tria Korotan, katerih petje in glasba pritegne vsakogar, kar smo doživeli tudi v Kazazah. Želja domačinov je, da se še večkrat organizira takšne koncerte, ki jih bo publika tega kraja prav gotovo z veseljem obiskala in nagradila z obilnim aplavzom.

Redni občni zbor SPD „Bisernica"

Pred kratkim so se v Celovcu zbrali člani in sodelavci Slovenskega prosvetnega društva „Bisernica" na svojem rednenm občnem zboru. Po krajšem delovnem poročilu je tajnik društva, dr. Mirko Messner razčlenil nekaj problemov, ki se z njimi soočajo sodelavci tega prosvetnega društva. To je v prvi vrsti dejstvo, da je „Bisernica" v poslednjih letih stala v senci osrednjih prosvetnih ustanov v Celovcu in da številni njeni morebitni celovški člani sodelujejo v domačih prosvetnih društvih po dvojezičnem ozemlju, tako da za vključevanje v celovško društvo občutljivo primanjkuje časa. Pomena je tudi to, da se je socialni sestav „celovških Slovencev" v zadnjih letih spremenil. Čedalje več naših rojakov, v prvi vrsti delavcev in nastavljencev, se zaposluje in zategadelj dostikrat naseljuje v Celovcu. Središče njihovih življenjskih interesov (materialnih in kulturnih) tako polagoma postaja sam Celovec. Iz izkušnje pa vemo, da takšni geografski odtujitvi od domačih krajev pogosto sledi tudi kulturna oziroma narodna odtujitev. To pa nikakor ni usodno in nespremenljivo. Načrti in široko zasnovano prosvetno-kulturno delo med „Celovčani" lahko prispeva svoj delež k temu, da Celovec ne bo postal nekakšen ponemčevalni magnet (kakršen je Dunaj na primer za gradiščanske Hrvate), temveč, da bodo tudi celovški Slovenci razvili svojo avtohtono kulturno delo, ohranili svojo narodno identiteto. Prispevati k temu — to člani „Bisernice" štejejo kot svojo osrednjo nalogo v naslednjih letih. O konkretnih korakih v tej smeri pa je na občnem zboru tekla živahna in stvarna diskusija. Ta in oni predlog se je v pogovoru razvil. Soglasno so prosvetaši „Bisernice" še sklenili delovni načrt za naslednjo poslovno dobo in si izvolili novi odbor: blagajnik Hanzi Weiß, tajnik Mirko Štukel in predsednik dr. Joža Messner.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo: 9020 Celovec/Klagenfurt, St. Ruprechterstraße 19/IV (Sindok), telefon 84 9 24, teleks 42086; uprava: 9021 Celovec/Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 32 5 50 - Tiska Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.

Valentin Polanšek 71

BRATOVSKA JESEN

II. del

Čestital je na šaljiv način. Ponujene pijače seveda ni odklonil, stoje je olikano popil in se s prijaznim poklonom spet poslovil. Še Koreja je ošvrknil s posebnim pogledom:

„Pa le trajno lepe slike naredite!"

Ko je orožnik odšel, so se nevesta in ženin in fotograf dolgo gledali: Je prišel s posebnim namenom?

Korej je fotografiral v posebno zamišljeni pozi tudi Valentina, ki je bil duša, gibalo in organizator naprednega gibanja vsega kraja, v stranki pa je veljal za daleč naokoli najbolj načitanega aktivista avstrijske komunistične partije. Kjerkoli je drvaril, je izrabljal svoj skopi prosti čas za izobraževanje samega sebe in za ideološko delo v svojem okolju. Vsi so ga spoštovali. Drugi drvarji so po svojih kolibah tratili čas, kvartali ali uganjali prazne oslarije, glavnina pa je počivala in nabirala moči za težaško delo jutri in pojutrišnjem in tako naprej skozi vse to prekleto trdo življenje.

Valentin je bil spreten govornik. Vse do triintridesetega leta je dosti nastopal kot propagandistični govornik na volilnih shodih. Njegove besede so bile preproste, vsem proletarcem razumljive, ne hujskaške, vendar vzpodbujajoče, ko je pripričeval da si bo moral delavski razred sam trdo priboriti pravice.

Tako je govoril na zborovanjih na Obvrhju. Jernejevci so ga poslušali. Zlasti sam Jernej se je veliko pogovarjal z Valentinom in s svojim kritičnim razumom ob spretnem aktivistu prišel do novih logičnih spoznanj. Jernej ni bil od včeraj. Življenje ga je pestilo. Marsikaj je prestal, kar se je tako malomarno slišalo. A za tem so bila leta, blizu deset jih je bilo, ki sta jih cesar in njegova vojaščina požrla, potem brezposelnost in vloga zaničevanega bajtarja, ki pa je prišel iz vojne kot ‚cugsfirer' z mnogimi odlikovanji.

Valentina so imeli še v dobrem spominu, kako je na kapelškem volilnem zborovanju socialdemokratov posegal vmes in v debati govornika župana Haderlapa spravljal v očitne zagate. Valentin je znal diskutirati.

Korej je fotografiral svoje pevce že v začetku tridesetih let, ko se je zbor ustanavljal. Pa tudi Francetove tamburaše je poslikal in igralce. Zavedal se je važnosti ohranjevanja slikovnega gradiva na vseh narodno političnih področjih. Svoje fotografske plošče je Korej seveda sam razvijal in izdeloval slike. Tako so sicer tudi nekateri drugi poskušali, a če niso imeli izvrstne priprave, zlasti električnega toka, osvetljevanje ni funkcioniralo in slike so postale motne in slabe. Korej pa je bil, kot ves njegov rod, človek načel in urejenega načrtovanja in doslednega uresničevanja svojih načrtov.

Pri Kolarju je na živahno kapelško žegnanjsko nedeljo ujel vse tri Zoranove brate. Takoj jih je povabil:

„Ker vas vseh treh še nikdar nisem skupaj videl, vas povabim na brezplačno sliko. Podariti vam jo hočem v spomin!"

Pa so se vstopili: Domen in Matevž, pliberškega brata pa sta postavila v sredo.

„Ti si najstarejši, prideš v sredo!" ga je potisnil Domen.

Korej se je spomnil in omenil pliberškemu Zoranovemu sinu:

„Menda sva ista letnika. Desetega leta si rojen kot jaz, a ne?"

Pliberški človek je pritrdil.

Korej je nekaj časa iskal pravo ozadje na Kolarjevem dvorišču. Ni našel kaj posebnega. Šli so više gor k čebelnjaku na vrtu. Korej je bil rojen slikar, njegovo vešče oko je znalo poiskati primeren motiv. Tako je hotel tudi za Zoranove fante.

Rad jih je imel. Zlasti Matevža in Domna. Kako naj bi to bilo drugače? Taka postavna fanta, niti trideset let nista štela, pa čedna in priljubljena! Posebno pa še taka dobra pevca! Njiju in Čmanovega Lenarta je Korej štel med elitno jedro svojega moškega zbora. Pa morda še Vojdovega Toneta kot basista. O, jih je že preizkusil! Tako je nekoč naneslo, da se je dobil prav tak kvintet: Matevž je vskočil kot prvi tenor, ker ni bilo nobenega zborovskega prvega tenorista pri roki, pa je bilo. Pa še kako! Domen je kot drugi tenorist zapel naprej. Lenart se je zibal v prvem basu. Dirigent Korej sam pa se je za silo izposodil za drugi bas, četudi Tone ne bi potreboval opore. Pa so jo dali. Tista je bila: Adijo: pa zdrava ostani. Kronane glave! si je dejal takrat Korej, če bi imel tak sestav. Veš, da mi hodijo Jernejevci na misel. Obvrhčani znajo tako mehko in milo zapeti.

Matevž ni malo strmel, ko mu je neki znanec, ki je prišel iz Kaple, zaupal novico, da se je cerkovnikov Fridl, javil prostovoljno v nemško vojsko. Spet je bil izmenoma v podtopiški brunarici ali na Anini domačiji oziroma na Lonkinem domu ali v bližnji Plejevi gostilni kot harmonikaš. Anin mož ali kdo domačih je ponavadi zahajal s konjsko vprego v Kaplo, pa je temu naročal, kar je potreboval hrane in drugih potrebščin tako čez teden v gozdu. Oskrbo-

PRED ENIM LETOM JE UMRL KAREL PRUŠNIK GAŠPER

Stanetov zvonček

Spomini Karla Prušnika-Gašperja

V avtu imam na tanki svileni vrvici že deset let zvonček, spominček, ki mi ga je podaril tovariš Stane Mrhar ob najinem zadnjem srečanju v Kameniški Bistrici. O pomenu tega dragocenega spominka, morebiti bi dejal kar talismana, ki prinaša človeku v življenju vedno srečo, sem pripovedoval že mnogim prijateljem in tovarišem, ki so se vozili z menoj po naših cestah. Zvonček vedno zapoje, ko se peljem po „slabi cesti"; zaradi tega tudi veliko zvoni.

Kadar zazvoni, se kateri mojih spremljevalcev oglasi z vprašanjem, odkod spominek. In pripovedujem jim . . .

Bilo je pred dvajsetimi, petindvajsetimi leti, bilo je pred tridesetimi leti, ko sem se prvikrat srečal s Stanetom Mrharjem, prvim slovenskim partizanom, ki mi je razložil in razodel „skrivnost" Osvobodilne fronte. Srečala sva se avgusta 1942. In kdor je ta čas spremljal in doživljal koroško stvarnost, si lahko predstavlja, kaj je to srečanje pomenilo. Bilo je le tri mesece po najstrašnejšem zločinu nad koroškimi Slovenci, po njihovi izselitvi. Kdor pomni ta čas in kdor je bil mlad in zaveden Slovenec, bo razumel, kaj so pomenile besede Staneta Mrharja in Johana Županca, ko sta nam povedala, da je bila ustanovljena Osvobodilna fronta slovenskega naroda in da so vojaki te fronte slovenski partizani. Povedala sta, da se je slovenski narod z orožjem v roki uprl Hitlerju.

Še danes, ko se je ta čas odmaknil in premaknil za trideset let nazaj, so mi spomini tako blizu in sveži, kot da bi se bilo zgodilo včeraj. Tako ne bom pozabil na tisti skrivni sestanek pri Tavčmanu v Lobniku nad Železno Kaplo, zgodovinski pogovor za zatemnjenimi okni (na straži je bila Tinca ali Micka), ko smo okoli velike javorove mize poslušali Stanetove besede o svobodi, o uničenju Hitlerja, o oboroženem boju proti nacistični Nemčiji. Pa kaj smo želeli drugega slišati, kot da se je treba oborožiti in se vojskovati na življenje in smrt. Saj nimamo ničesar izgubiti, samo pridobimo si lahko kaj. Tudi Žležičov Roki je bil na sestanku, pa se je „za nekaj časa" še vrnil v nemško vojsko, češ da bo spomladi prišel v partizane. Tako je rekel in verjeli smo mu, saj smo Rokija poznali, da je mož beseda. Preden pa je bila pomlad, je padel . . .

Zvonček zopet zazvoni. Spet slaba, naporna pot. Oglasi se tudi pokojni Stane. Ko me je obiskal tri dni po gestapovskem udaru pri Golobu v Spodnji Obirski, je imel tako razbit obraz, da sem ga spoznal le po glasu. Pri meni je ostal nekaj dni. Oborožil sem ga z manliharico in belgijsko pištolo. Odšel je in nadaljeval svoje poslanstvo na Obirskem, po Suhi. Našel je zaupnike celo na odprtem polju pri Goričah. Potem sem Staneta Mrharja spet srečal šele v osvobojeni Ljubljani. Minila so tri leta oboroženega boja. Preživel sem vojno . . .

●

Bilo je avgusta 1942. Pri Mravljaku v Žitari vasi sem se ustavil, da bi se konj spočil od naporne vožnje v Velikovec in nazaj. Tam sem srečal Pirovčevo mater iz Jeriš. Zaupno mi je rekla: „Sinoči so bili pri nas. Slovenska vojska. Dala sem jim celo peko kruha. Mladi so in lepi. Take puške so imeli na noge . . ." Pirovčeva mati mi je povedala to skrivnost na uho, šepetaje. In vedel sem, da je to izredno skrivnost zaupala vsakemu pri Mravljaku v Žitari vasi. In vsakemu je pristavila: „Pa ne smeš nobenemu povedati, da me ne zaprejo". Življenjsko nevarno je bilo govoriti take reči . . .

To je bila prva novica o boju Kranjčevega bataljona v Robežu pod Malim Obirjem. V meni je vrelo. Puške so zapokale. Stanetove besede o oboroženem uporu so še zvenele v mojih ušesih, ko so pod Malim Obirjem že zapokale puške slovenskih vojakov, partizanov. Esesovci so padali. Na videz nepremagljivi nemški rajh je bil načet na koroških tleh v samem rajhu. Šest esesovcev so mrtve odpeljali v Celovec. „Die Banditen schießen haargenau," je vpil esesovski oficir, pri čemer se mu je na prsih treslo odlikovanje. Med Slovenci in antifašisti na Koroškem pa je šla novica o prvem oboroženem spopadu, ko je tekla nemška kri, kot ogenj, razburkan od viharja, ki je tlel v prsih Koroščev. Pri Peruču v Lobniku so se ustavili in gospodar jim je pokazal pot v Podpeco. Pri Čemru so se zopet spopadli z Nemci, a brez žrtev nadaljevali pot osvoboditve.

Še slišim Stanetove besede, ko sva bila avgusta 1942 na skrivnem sestanku: „Kori, zmagali bomo! Žrtve pa bodo velike! Kdaj bo konec vojne in kdaj bo svoboda, ne ve nihče! Pripravljeni moramo biti na najhujše". Pri Robežu pod Malim Obirjem so bile prve naše žrtve. Padla sta tudi dva partizana, eden pa se je ranjen zavlekel pod Trobijeve njive v Spodnji Obirski. Tam ga je nekdo iz vaške straže ustrelil in pokopal pri knapovskem rovu, ki so ga imenovali „Türkenkopfstollen".

Grozljivi dogodki po Golobovem sestanku, kjer so Nemci ustrelili lastnega ovaduha, oba partizana Stane in Johan pa sta se prebila iz hiše na prostost, so se bliskovito nadaljevali. Aretacije in spet aretacije. Gestapo je besnela. Neverjetno veliko Koroščev sta Stane in Johan mobilizirala v potifašistični boj. To so pokazale gestapovske aretacije in poznejša celovška sodna obravnava nemških krvnikov zoper svobodoljubne koroške Slovence.

Koroška delegacija (od desne na levo: Karel Prušnik-Gašper, sekretar POOF za slovensko Koroško, Bogo Gorjan, pomočnik komisarja Koroške grupe odredov, Tone Wutte-Janez, član POOF) 20. 8. 1944 v Gornjem gradu, ko je potovala na zbor aktivistov OF v Črnomelj

Ko sem tistega usodnega 30. novembra 1942 stal aretiran med dvema oboroženima gestapovcema, sem trepetal po vsem telesu. Skrivati pa sem moral pred Nemci svoj notranji nemir. Vedel sem, kaj me čaka. Saj sem nosil v sebi skrivnost Osvobodilne protifašistične fronte. Skrival sem v sebi neizmerno sovraštvo do Hitlerjevega režima. Vedel sem za mnoge, ki so bili že povezani v odbore Osvobodilne fronte. Trepetal sem, a sem se delal brezbrižnega — mirnega. Star sem bil 32 let, torej v najboljših moških letih. Vedel sem, kaj me čaka, če se pustim odpeljati v klavnico. Zahvaljujoč se protifašistični vzgoji v komunistični partiji (saj je bil Valentin Kordež moj zvesti in sposobni „profesor" na graški univerzi Karlau), sem našel moč in zaupanje v svoj lastni jaz in sem se hipoma umaknil v gozd.

Presenetiti sem mogel oborožene sovražnike samo, ker sem gojil neizmerno ljubezen do svojih staršev, svojih otrok in svojega naroda. Očeta, mater in sina so izgnali v neznano bodočnost. Razlastili so jih tistega borega, kar so imeli, saj so imeli doma samo trpljenje v boju za vsakdanji kruh. A ta kruh je bil domač, dober. Spekla ga je moja mati. Kako naj ne bi bil sladek! Delomrznenži, ki so se udinjali kot Judeži v aparat nacionalsocialistične strahovlade v Železni Kapli, so jih oropali dobrega, poštenega imena.

Ko se spominjam tega usodnega trenutka pobega tam pred našo bajto in ko pišem čez trideset let te spomine, trepetam po vsem telesu. Verjetno bolj kot sem trepetal takrat, ko sem bil mlad in imel v sebi veliko življenjsko moč, ki sem jo črpal iz nenehnil telesnih naporov.

„Der Hund ist uns durchgegangen," so moji sestri Rezi naslednjega dne razburjeno dopovedovali gestapovci v Železni Kapli. Ona jih namreč ni hotela razumeti, da s „psom" mislijo mene.

●

Začelo se je moje novo življenje. Že prvi dan sem srečal zveste prijatelje, ki so mi dali prvi zajtrk. Peručev Johan mi je prinesel veliko skledo mleka z žganci. Na obrazu mu je žarelo zadovoljstvo. Pri Brečku sta me sprejela Franci Sveršina in hčerka Elči. Franci je takoj odšel v noč poiskat Šorlijevega Jozija in ga je pripeljal. Čudovito prijateljstvo in neizmerno zaupanje! Jozijeve prve besede: „Konspiracija! Zvečer (3. dec. 1942) pridejo partizani k Replnu!" Šepetaje v skalah mi razodene skrivnost prve partizanske čete. Noben od naju ne spregovori na glas. Koliko radosti, koliko sreče sem doživljal takrat ob prijatelju Joziju Šorliju, ni moč opisati. Neverjetno hitro sem dobil zvezo. Ali je to plačilo za mojo ljubezen in zvestobo? Gotovo. Mojih

zvestih slovenskih prijateljev ne bom razočaral, sem se tiho zaklinjal v zijalki Topičnikovih peči. Kadila sva, Jozi pa je imel bencin, ki je močno sladkobno zaudarjal. Bal sem se, da naju ta močni vonj ne bi izdal . . . Nato sva z Jozijem zapustila zijalko, v kateri so bili sledovi, da se je tam večkrat ustavljal. Saj je Jozi Šorli že leta 1939 ušel iz Hitlerjeve vojske.

Nad Čemrovimi pečmi sva z Jozijem počivala in čakala, da se je zmračilo. Občudoval sem Jozija in njegovo doslednost. Že tri leta je bil v ilegali povezan s partizani. Nosil je dolgo brado in zaudarjal je po dimu, po zatohlem zraku. Obleka je bila slabo zakrpana, verjetno si je tudi sam šival.

Govorila nisva dosti. Samo takrat je Jozi spregovoril, kadar je bilo potrebno in rekel je tisto, kar je bilo pomembno. Ves čas pa je obrnjen s pogledom na Replnovo domačijo napeto poslušal. Kaj vem, morda je mislil tudi na domačijo pri Čemru. Pa saj ti dve domačiji v Podpeci tvorita, če gledaš od zgoraj, eno samo enoto, vas.

„Sedaj pa so prišli," je šepnil Jozi, ko sva od daleč zaslišala ostre, a nerazločnen glasove. Stemnilo se je. Z Jozijem sva se spustila proti Replnu. Zemlja je bila že mrzla in bobnala nama je pod nogami. Nekaj časa sva še vedno stopala porahlo, da bi zadušila bobnenje zemlje. Ko pa sva prišla že blizu hiše, je rekel Jozi: „Sedaj pa le korajžno stopiva, da nas stražar ne bo opazil" in zabobneli so koraki težkih gojzaric po trdi zemlji.

Tudi tokrat sem trepetal po vsem telesu. Tokrat od radostnega pričakovanja in radovednosti.

„Stoj, kdo je?" je odjeknil visok, močan moški glas.

„Gams!" je prav tako odločno in močno odgovoril Jozi. Konspiracija, tišina in previdnost se je umaknila in zdrknila z naju. Zdelo se mi je, kot bi prestopil mejo med nevarnostjo in negotovostjo na eni in prostostjo in svobodo na drugi strani.

(Dalje prihodnjič)

---

vanje z moko in s špehom preko meje je s Hitlerjevim prihodom prenehalo. Z novimi rajhovskimi financarji, ki so bili tudi čisto drugače oblečeni kot bivši avstrijski, se ni nihče upal priti navzkriž.

„Taki sveti Slovenci so pri njem doma. Kako pa je mogoče, da so kaj takega dopustili, da se tajnik Slovenskega prosvetnega društva ‚Zarja' javi prostovoljno v hitlerjevsko vojsko?" je barala Lonka Matevža.

Matevž ni verjel, da bi kaj takega bilo res.

„Morda so kaj izvohali, da je bil kdaj komunistični član, pa se je sedaj pod pritiskom moral javiti, ali pa bi ga zaprli. Kaj veš?"

Tudi na pevski vaji so bili fantje zaprepaščeni. Zlasti tisti, ki so kdaj stali blizu komunistični partiji.

„Zdaj je menda Stirjev Maksi že pisal, kam so ga nacisti odgnali. Zaporu se pravi koncentracijsko taborišče Dachau!"

„Pa samo zaradi besede, da Hitler ne bo odšel živ iz Celovca!"

Korej je bil bolje obveščen in je pojasnil:

„To je vse drugo ozadje. Domači nacisti imajo na spisku vse bivše vodilne napredne ljudi. Počasi pridemo vsi na vrsto. In zdaj je še ta polfašistična Jugoslavija taka velika prijateljica Velike Nemčije, da bi prestolonaslednik knez Pavle najraje hodil čez mejo na nemška tla klečeplazit. Maksija so jugoslovanske oblasti spustile domov in rajhovske nacistične oblasti točno obvestile, da jim izročajo komunističnega aktivista. Poleg tega se v Sremski Mitrovici nahaja mnogo vodstvenega kadra jugoslovanskih komunistov. Tudi o tem nacisti gotovo vedo."

In zdaj je zakrožila kar nevsakdanja novica med Korejevimi pevci:

„Zečani in drugi antihitlerjanci, ki so bili v nemški vojski po celovških kasarnah, so jo popihali čez mejo v Jugoslavijo. Kaj bo? Jih bodo jugoslovanski podrepniki spet izročili velenemškim oblastem?"

Nekdo je ustrašeno dodal:

„Nemci so neizprosni. To je dezerterstvo!"

„Pa veste, kdo je menda tudi zraven?"

„Kdo?"

„Z Zečani je pobegnil tudi Obvrhčan Hanza. Najmlajši brat Micke, ki se je zadnjič poročila."

Korej se je čudil. Ni mogel prav verjeti. Dvoje mu ni šlo v račun: Ali tukaj deluje neki internacionalni komunistični kanal, morda še iz započetkov tistega, po katerem naj bi pred leti pošiljali napredne borce prek Laškega in Francije v Španijo? Ali pa je kaka druga narodnopolitična linija, ki hoče rešiti določene osebe? Da ni obstajal ne prvi kanal ne druga linija, tega Korej ne bi verjel. Da so dotični Zečani in drugi Poljanci uhajali v Slovenijo kar tako na slepo, na lastno pest, prepuščajoč se naključju in negotovi usodi, to bi se mu zdelo preveč tvegano.

Pa je bilo tako.

Koroški Slovenci so uhajali iz prvotnega upora proti nemškemu militarizmu in iz trdne narodne zavednosti. Ljubljana se jim je zdela kot bajna rešilna točka na svetu. Edina rešitev: Ljubljana! Tista Ljubljana, kjer je toliko koroških intelektualcev in zvestih narodnjakov izza dvajsetega leta. Sploh je bil eden od vzrokov pri Zečanih ta, da so imeli mnoge znance in sorodnike v Ljubljani. Posebnost zečanskih ubežnikov pa je bila tudi, da so mnogi tamošnji cerkveni pevci, zdaj tudi ubežniki, posebno poznali ljubljanskega škofa Rožmana, ki je po rodu Korošec, Podjunčan, in najožji prijatelj ali celo daljnji sorodnik zečanskega župnika. Škof Rožman se je v minulih letih kajkrat nahajal inkognito na dopustu v Zečanah. Gotovo so govorili tudi o razvoju politike in o usodi koroških Slovencev. Nič lažjega, da je ljubljanski škof morda nudil azilno pomoč za kak usodni slučaj? Korošce, zlasti Zečane, ima Rožman zelo rad. To je bilo znano.

Zdaj je nekdo ugibal:

„Morda pa je tisti obvrhški Hanza odšel po nasvetu domačega župnika, ki prihaja s Kranjskega? Pri njem se je dosti zadrževal in sta se dobro razumela, preden je moral v Schuschniggovo zvezno vojsko, prav tako kot Domen."

Drugi basist je nagovarjal Lenarta:

„Ti, ki se dobro razumeš s cerkveno stranko, vprašaj, kakšen nasvet bi nam enemu dal naš župnik, če dobimo vojaški vpoklic?"

Lenart je negodoval:

„Cerkvene stranke ni. In jaz nisem pristaš samo slovenske duhovščine, ampak vsega, kar se tiče ohranitve in okrepitve slovenskega koroškega naroda!"

Pritrjevali so mu in grobi šaljivec je omilil svoje nepremišljene besede. Kmalu je bilo spet vse v redu.

Korej se ni in ni strinjal s takimi domnenvami in zatrjevanji: Ne verjamem! Da bi se vendar trezni, dobri narodnjaki in napredni ljudje kar tako spuščali v negotovost? Poznalo se mu je, da je partijski teoretik.

Matevž je samo poslušal. Zamotaval se je v svoje misli: Kaj neki jih je prevzelo, da tvegajo tako velikansko reč? Kaj more posameznik? Poznam pa obvrhškega Hanza. Kolikor sem z njim govoril, je pri njem vse politika. Hudoval se je nad kmeti in farji, le domačega in kapelškega župnika je izvzemal, sosednjega zečanskega pa že ne več. Zakaj, ne vem. Hudirja, to so fantje mojih let, pa so nekje zares drugačni kot jaz! Ali so oni prismuknjeni ali sem jaz daleč zadaj za njimi? Da se pečam samo s svojo Lonko in drvarstvom? Vse drugo pa me ne briga.

(Dalje prihodnjič)

RADIO — TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

PETEK, 6. 3.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Ruščina — 10.00 Cerkev in umetnost — 10.30 Mladinska komedija — 12.05 Galapagos — 12.20 Klub seniorjev — 13.00 Redakcija — 17.00 Za predšolske otroke — 17.30 Otroška komedija — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Človek s smolo — 21.15 Modna revija — 21.20 Panorama — 22.10 Reklama in šport — 22.20 Ali so vzrok raka skrbi? — 23.20 Umetnostno drsanje — svetovno prvenstvo — 23.50 Poročila.

SOBOTA, 7. 3.: 9.00 Poročila — 9.05 Angleščina — 9.35 Francoščina — 10.05 Ruščina — 10.35 Baročna slovesnost v Brühlerjevem grajskem parku — 11.05 Romi danes — in jutri? — 12.30 Eggenbergerjev glasbeni koledar — 13.00 Redakcija — 15.05 Skrivnostna dediščina — 17.00 Športna abeceda — 17.30 Napete pustolovščine na zahodni obali Kanade — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Glasba je adut — 21.50 Šport — 22.15 Svetovno prvenstvo amaterjev v štandardnih plesih — 23.50 Poročila.

NEDELJA, 8. 3.: 11.00 Ura tiska — 12.00 Burlijeve divje noči — 14.50 Skozi divji Kurdistan — 16.30 Jeruzalem, Jeruzalem — 17.15 Pinocchio — 17.40 Otrokom za lahko noč — 17.45 Klub seniorjev — 18.25 Pregled sporeda — 16.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Po sledeh Falstaffa — 21.15 Šport — S. p. v umetnostnem drsanju — 23.15 Poročila.

PONEDELJEK, 9. 3.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 TV kuhinja — 10.00 Tehnike likovne umetnosti — 10.15 Thornton Wilder: Happy Journey — 10.30 Skrivnostna dediščina — 12.25 Fini ljudje — 13.00 Redakcija — 17.00 Za predšolske otroke — 17.30 Lassie — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Svet živali — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ponedeljski šport — 21.05 Detektiv Rockford: telefonski klic zadostuje — 21.50 Šport — 22.20 Poročila.

TOREK, 10. 3.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Angleščina — 10.00 Avstrijski iznajditelji — 10.30 Mackintosh in T. J. — 12.10 Edgar iz Tamaracka — 13.00 Redakcija — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Tudi pošaliti se je treba — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Cesaričin sel — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Argumenti — 21.15 Morski raki — 22.25 Rdeča cvetlica — 23.35 Poročila.

SREDA, 11. 3.: 9.00 Poročila — 9.05 Tudi pošaliti se je treba — 9.35 Francoščina — 10.05 Kaj bi lahko postal? — 10.35 Ženin za Ano — 12.00 Argumenti — 13.00 Redakcija — 17.00 Telefon — 17.30 Viki in močni možje — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Čudovito življenje — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Maigret — 21.35 Poročila.

ČETRTEK, 12. 3.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Koncil v Konstanzu — 10.30 Obljubila si mi otroka — 12.15 Trije poletni dnevi — 13.00 Redakcija — 17.00 Za predšolske otroke — 17.30 Marco — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Prosim k mizi — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Mesto zgubljenih — 21.15 Vaš nastop, prosim! — 22.00 Šport — 22.50 Poročila.

AVSTRIJA 2

PETEK, 6. 3:. 15.55 Pregled sporeda — 16.00 Svetovno prvenstvo v umetnostnem drsanju — 17.30 Tehnike likovne umetnosti — 17.45 Šolska oddaja — 18.00 Burlijeve divje noči — 18.30 Vi želite — mi zaigramo — 19.00 Križarjenja nekega globetroterja — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Film o raziskavah Richarda Leakeya — 21.00 Skrivni profesionalisti — 21.15 Modna revija — 21.20 Politika v petek — deset pred deseto — 22.20 Prekleti so vsi — 0.30 Poročila.

SOBOTA, 7. 3.: 15.30 S. P. v drsanju — 17.00 Draga družina — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Nogomet — 19.00 Trailer — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Primer za ljudskega odvetnika? — 20.15 Zgovornost psov — 22.10 Mackintosh in T. J. — 23.40 Poročila.

NEDELJA, 8. 3.: 14.55 Pregled sporeda — 15.00 „Filadelfija orkester" — 16.00 S. p. v umetnostnem drsanju — 17.15 Cabin in the cotton — 18.30 Okaj — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Tedenski pregled — 20.15 Kraj dejanja — 21.45 Nenavadne zgodbe Roalda Dahla — 22.35 Šov in artistika ob Azurni obali — 23.35 Poročila.

PONEDELJEK, 9. 3.: 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Znanje danes — 18.30 Orientacija — 19.00 Johan — zgodba neke družine iz prejšnjega stoletja — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Edgar iz Tamaracka — 21.05 Šilinig — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Priležnica — 0.10 Poročila.

TOREK, 10. 3.: 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Arheologija svetega pisma — 18.30 Galerija — 19.00 Johan — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Bruno mobile — 21.00 Reklama — 21.03 Horoskop — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2.

SREDA, 11. 3.: 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Dežela in ljudje — 18.30 Po Avstriji — 19.00 Johan — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kultura v sredo — 21.000 Brez glave — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Zlata čelada — 23.55 Poročila.

ČETRTEK, 12. 3.: 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Brez nagobčnika — 19.00 Johan — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Trič, trač — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 6. 3.: 8.45 TV v šoli — 14.55 TV v šoli — 17.20 Poročila — 17.25 Družina Smola, madžarska risana serija — 17.50 Domači ansambli: Primorski fantje — 18.15 Obzornik — 18.25 Šah, izobraževalna oddaja — 18.45 Za našega otroka — 19.15 Risanka — 19.20 Cik cak — 19.24 TV nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 19.57 Propagandna oddaja — 20.00 Srečno, tujka! avstralska nadaljevanka — 20.50 Propagandna oddaja — 20.55 Muppet show: Cheryl Ladd — 21.20 V znamenju — 21.35 Nočni kino: Ljubljenka Amerike, ameriški film.

SOBOTA, 7. 3.: 8.05 Poročila — 8.10 Vrtec na obisku: Šviga-švaga — 8.25 Lolek in Bolek, poljska risana serija — 8.35 Z besedo in sliko — Storžkovo popoldne: Vrnitev — 8.45 Tovarišija, mladiniska nadaljevanka — 9.15 Pisani svet — 9.45 Dokumentarna oddaja — 10.15 Od refleksa do logike: Čas iskanja in čas zorenja — 10.45 Ligabue, zadnji del italijanske nadaljevanka — 11.50 Ljudje in zemlja — ponovitev — 12.50 Poročila — 12.55 Nogomet Sarajevo : Sloboda, prenos — 14.45 Mladinski film — 16.10 Poročila — 16.15 Svetovno prvenstvo v umetnostnem drsanju — ženske prosto — posnetek iz Hartforda — 17.15 Košarka Partizan : Cibona, prenos — 18.55 Naš kraj — 19.10 Zlata ptica — 19.15 Risanka — 19.20 Cik cak — 19.24 TV nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Prva sobota, glasbena oddaja — 20.55 Propagandna oddaja — 21.00 Cirkus — 21.25 Smešna gospa, ameriški film — 23.40 Poročila.

NEDELJA, 8. 3.: 9.15 Poročila — 9.20 Otroška matineja — 10.10 Na vrat na nos, nadaljevanka — 11.10 TV Kažipot — 11.30 Narodna glasba — 12.00 Kmetijska oddaja — 13.00 Jugoslavija, dober dan — 13.35 Poročila — 15.10 Atletika: Ulični tek ob Dnevu žena — 16.00 Poročila — 16.05 Bijelo polje, dokumentarna oddaja, Mestna ura, dokumentarna oddaja — 16.50 Športna poročila — 17.00 Mayerling, francosko-angleški film — 19.15 Risanka — 19.20 Cik cak — 19.22 TV nocoj — 19.24 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Svetozar Marković, nadaljevanka — 20.55 Propagandna oddaja — 21.00 Očetje samohranilci, dokumentarna oddaja — 21.30 Na svoj način, glasbena oddaja — 21.45 V znamenju — 22.05 Športni pregled.

PONEDELJEK, 9. 3.: 8.45 TV v šoli — 15.45 SP v umetnostnem drsanju — 17.45 Poročila — 17.50 Minigodci v glasbeni deželi — 18.00 Narava in človek — 18.35 Obzornik — 18.45 Mladinska oddaja — 19.15 Risanka — 19.20 Cik cak — 19.24 TV nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Družinski album, drama — 21.00 Propagandna oddaja — 21.05 Kulturne diagonale — 21.45 V znamenju.

TOREK, 10. 3.: 9.00 TV v šoli — 17.10 Poročila — 17.15 Lolek in Bolek, poljska risana serija — 17.25 Slovenski ljudski plesi; Koroška — 17.55 Mali svet, otroška serija — 18.25 Obzornik — 18.35 S Titom in vrhovnim štabom — 19.15 Risanka — 19.20 Cik cak — 19.24 TV nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Skupno — Oddaja jugoslovanskih TV studiev — 21.00 Propagandna oddaja — 21.05 Zgodba o vitezu des Grieuxu in o Manon Lescaut, francoska nadaljevanka — 22.00 V znamenju — 22.15 Violončelist Andree Navarra.

SREDA, 11. 3.: 9.20 TV v šoli — 17.40 Poročila — 17.45 ZBIS — Peli so jih mati moja: Mlada Breda — 18.00 Velike razstave, kulturno dokumentarna serija — 18.30 Obzornik — 18.45 Galerija opernih značajev — 19.15 Risanka — 19.20 Cik cak — 19.24 TV nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 19.57 Propagandna oddaja — 20.00 Film tedna: Bela vročica, ameriški film — 21.50 V znamenju — 22.05 Veleslalom za Evropski pokal, reportaža z Jahorine.

ČETRTEK, 12. 3.: 9.00 TV v šoli — 17.35 Poročila — 17.40 Tehtnica za natančno tehtanje — 18.10 Mozaiak kratkega filma: Istanbul, turški film — 18.35 Obzornik — 18.45 Po sledeh napredka — 19.15 Risanka — 19.20 Cik cak — 19.22 TV nocoj — 19.24 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Glasbeni začetek — 21.30 Propagandna oddaja — 21.35 625 — 22.15 V znamenju — 22.30 Slalom za Evropski pokal, reportaža z Jahorine.

SLOVENSKE ODDAJE RADIA CELOVEC

PETEK, 6. 3.: 14.10 Koroški obzornik — Iz kulturnega življenja koroških Slovencev.

SOBOTA, 7. 3.: 9.45 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

NEDELJA, 8. 3.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 9. 3.: 14.10 Koroški obzornik — Napoved sporeda — Zbori pojo: „Koroška poje" — posnetki od 1. 3.

TOREK, 10. 3.: 9.30 Domača zabavna glasba — 14.10 Koroški obzornik — Rdeče, rumeno, zeleno — Popevke.

SREDA, 11. 3.: 14.10 Koroški obzornik — Minute z: Ženski kvartet ‚Kežar' in trio ‚Korotan' s pevci — Literarna oddaja.

ČETRTEK, 12. 3.: 14.10 Koroški obzornik — Družinski magacin.

RADIO LJUBLJANA

PETEK, 6. 3.: 4.30 Dobro jutro! — Poročila — 4.50 Dnevni koledar — 5.20 Rekreacija — 5.30 Prva jutranja kronika — obvestila — 6.00 Dobro jutro, rojaki na tujem! — 6.10 Prometne informacije — 6.30 Poročila — 6.50 Dobro jutro, otroci! — 7.00 Druga jutranja kronika — 7.30 Iz naših sporedov — 8.00 Prometne razmere — 8.08 Z glasbo v dober dan — 8.30 Otroške igre — 9.05 Z radiom na poti — 9.40 Turistični napotki za naše goste iz tujine — 10.05 Rezervirano za. . . — 11.00 Poročila — 11.35 Znano in priljubljeno — 12.00 Na današnji dan — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Pihalne godbe — 13.20 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam . . . — 13.50 Človek in zdravje — 14.05 Polo in rapsodija — 14.25 Voščila — 15.00 Dogodki in odmevi — 16.00 Vrtiljak — 18.30 S knjižnega trga — 18.55 Minute za EP — 19.00 Radijski dnevnik — 19.35 Lahko noč, otroci! — 19.45 Z ansamblom Zadovoljni Kranjci — 20.00 Uganite, pa vam zaigramo . . . — 21.05 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.00 Našim rojakom po svetu — 22.30 Besede in zvoki iz logov domačih — 0.05 Nočni program.

SOBOTA, 7. 3.: 4.30 Dobro jutro! — 6.00 Dobro jutro, rojaki na tujem — 6.10 Prometne informacije — 6.50 Dobro jutro, otroci! — 7.30 Iz naših sporedov — 8.00 Prometne razmere — 8.08 Pionirski tednik — 9.05 Z radiom na poti — 9.40 Turistični napotki za naše goste iz tujine — 10.05 Pojo amaterski zbori — 10.30 Sobotna matineja — 11.05 Zapojmo pesem ob dnevu žena — 11.40 Zapojte z nami — 12.00 Na današnji dan — 12.10 Godala v ritmu — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Veseli domači napevi — 13.20 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam . . . — 14.05 Glasbena panorama — 15.00 Dogodki in odmevi — 15.30 Zabavna glasba — 15.50 Radio danes, radio jutri! — 16.00 Vrtiljak — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.0 Škatlica z godbo — 18.30 Mladi mladim — 18.55 Minute za EP — 19.00 Radijski dnevnik — 20.00 Sobotni zabavni večer — 21.00 Za prijetno razvedrilo — 21.30 Oddaja za naše izseljence — 23.05 Lirični utrinki — 0.05 Nočni program.

NEDELJA, 8. 3.: 5.00 Dobro jutro! — 6.15 Danes je nedelja — 8.07 Radijska igra za otroke — 9.05 Še pomnite, tovariši! — 10.05 Koncert iz naših krajev — 11.00 Pogovor s poslušalci — 11.10 Voščila — 12.00 Na današnji dan — 13.00 Poročila — posebna obvestila — 13.20 Za kmetijske proizvajalce — 13.50 Pihalne godbe — 14.05 Humoreska tega tedna — 14.25 S popevkami po Jugoslaviji — 15.10 pri nas doma — 15.30 Nedeljska reportaža — 15.55 Listi iz notesa — 16.20 Gremo v kino — 17.00 Poročila — 17.05 Popularne operne melodije — 17.50 Zabavna radijska igra — 18.30 Na zgornji polici — 18.50 Minute za EP — 19.00 Radijski dnevnik — 19.30 Obvestila in zabavna glasba — 19.35 Lahko noč otroci! — 19.45 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.20 Glasbena tribuna mladih — 23.05 Lirični utrinki — 23.10 Mozaik melodij in plesnih ritmov — 0.05 Nočni program.

PONEDELJEK, 9. 3.: 4.30 Dobro jutro! — 5.20 Rekreacija — 6.00 Dobro jutro, rojaki na tujem — 6.50 Dobro jutro, otroci! — 8.00 Prometne razmere — 8.08 Z glasbo v dober dan — 8.25 Ringaraja — 8.40 Pesmica za mlade risarje in pozdravi — 9.05 Z radiom na poti — 9.40 Turistični napotki za naše goste iz tujine — 10.05 Rezervirano za . . . 12.00 Na današnji dan — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.30 Priporočajo vam . . . — 14.05 V gosteh pri zborih jugoslovanskih radijskih postaj — 14.25 Voščila — 15.00 Dogodki in odmevi — 15.50 Radio danes, radio jutri! — 16.00 Vrtiljak — 18.00 Na ljudsko temo — 18.25 Zvočni signali — 18.55 Minute za EP — 19.00 Radijski dnevnik — 19.25 Obvestila in zabavna glasba — 19.35 Lahko noč, otroci! — 19.45 Z ansamblom Ludvika Lesjaka — 20.00 Kulturni globus — 20.10 Iz naše diskoteke — 21.05 Glasba velikanov — 22.00 Našim rojakom po svetu — 22.15 Informativna oddaja v nemščini in angleščini — 23.10 Za ljubitelje jazza.

TOREK, 10. 3.: 4.30 Dobro jutro! — 6.10 Prometne informacije — 6.50 Dobro jutro, otroci! — 8.08 Z glasbo v dober dan — 8.30 Iz glasbenih šol — 9.40 Turistični napotki za naše goste iz tujine — 10.05 Rezervirano za . . . — 11.05 Operne arije in monologi — 11.35 Znano in priljubljeno — 12.00 Na današnji dan — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Po domače — 13.30 Priporočajo vam . . . — 14.05 V korak z mladimi — 15.00 Dogodki in odmevi — 15.30 Zabavna glasba — 15.50 Radio danes, radio jutri! — 16.00 Vrtiljak — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.00 Sotočje — 18.55 Minute za EP — 19.00 Radijski dnevnik — 19.25 Obvestila in zabavna glasba — 19.35 Lahko noč, otroci! — 19.45 Z ansamblom Jožeta Kampiča — 20.00 Slovenska zemlja v pesmi in besedi — 20.30 S solisti in ansambli JRT — 22.00 Našim rojakom po svetu — 22.30 Tipke in godala — 23.05 Lirični utrinki — 23.10 S popevkami po Jugoslaviji — 0.05 Nočni program.

SREDA, 11. 3.: 4.30 Dobro jutro! — 5.20 Rekreacija — 6.00 Dobro jutro, rojaki na tujem! — 6.50 Dobro jutro, otroci! — 8.08 Z glasbo v dober dan — 10.05 Rezervirano za . . . — 12.00 Na današnji dan — 12.10 Veliki zabavni orkestri — 12.40 Ob izvirih ljudske glasbene umetnosti — 13.30 Priporočajo vam . . . — 14.25 Voščila — 15.00 Dogodki in odmevi — 16.00 „Loto vrtiljak" — 18.00 Zborovska glasba v prostoru in času — 18.30 Odskočna deska — Andrej Grafenauer — kitara — 19.35 Lahko noč, otroci! — 19.45 Z ansamblom Veseli planšarji — 20.00 Koncert za besedo — Trave — 21.05 Falstaff — 22.00 Našim rojakom po svetu — 22.30 Revija slovenskih pevcev zabavne glasbe — 23.05 Lirični utrinki — 23.10 Jazz pred polnočjo — 0.05 Nočni program.

ČETRTEK, 12. 3.: 4.30 Dobro jutro! — 5.30 Prva jutranja kronika — 6.00 Dobro jutro, rojaki na tujem — 6.10 Prometne informacije — 6.20 Rekreacija — 6.30 Poročila — 6.50 Dobro jutro, otroci! — 7.00 Druga jutranja kronika — 8.00 Prometne razmere — 8.08 Z glasbo v dober dan — 8.30 Mladina poje — 9.05 Z radiom na poti — 9.40 Turistični napotki na zaše goste iz tujine — 10.05 Rezervirano za . . . — 11.35 Znano in priljubljeno — 12.00 Na današnji dan — 12.10 Znane melodije — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Od vasi do vasi — 13.20 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam . . . — 14.05 Enajsta šola — 14.20 Koncert za mlade poslušalce — 14.40 Jezikovni pogovori — 15.00 Dogodki in odmevi — 15.30 Zabavna glasba — 16.00 Vrtiljak — 18.00 Vsa zemlja bo z nami zapela . . . „Brigada Garibaldi" — 18.55 Minute za EP — 19.35 Lahko noč, otroci! — 19.45 Z ansamblom Bojana Adamiča — 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov — 21.05 Literarni večer — 22.00 Našim rojakom po svetu — 22.15 Iz naših sporedov — 22.30 Plesna glasba iz jugoslovanskih studiev — 23.05 Lirični utrinki — 23.10 Paleta popevk jugoslovanskih avtorjev — 0.05 Nočni program — glasba.

„Domovina, sinoči sem sanjal o tebi"

Pri založbi Bagdala v Kruševcu (Srbija) je pred nedavnim izšla prva antologija pesmi jugoslovanskih izseljencev in zdomcev. Knjigo z naslovom „Domovina, sinoči sem sanjal o tebi" je uredil publicist Nikola Korbutovski, opremil pa Jozef Stehlik. O njej nam je napisal Ivan Dolenc v Kanadi daljše poročilo, ki ga objavljamo v nekoliko skrajšani obliki.

Uredništvo

Prav na Prešernov dan nas je tudi v Kanadi prijetno presenetila lepa knjiga z naslovom „Domovina, sinoči sem sanjal o tebi". Posvetilo ji je napisala Desanka Maksimovič, največja živeča pesnica Jugoslavije in velika prijateljica vseh Jugoslovanov, ki živimo v svetu. Navajam njeno prisrčno dobrodošlico: „Dragi moji, ki ste še vedno rosni od domovinskih pašnikov — dobrodošli nam s svojimi pesmimi! Prinesle so nam vaše srce, vašo žalost in hrepenenje po rojstnem kraju — slika vašega življenja v nam tujem svetu so . . ."

In tako je dospela med nas prva antologija pesniške besede jugoslovanskih izseljencev in zdomcev. V njej je zbranih 72 avtorjev z več kot sto pesmimi s štirih kontinentov. Največ imen je iz Amerike in Kanade (po 20), sledi Evropa (19), nato še Avstralija (11) in Južna Amerika (2). Večina objav je po izvirniku srbohrvaških, nekaj je makedonskih in slovenskih, potem sledi še več prevodov pesmi, ki so jih naši ljudje napisali v tujih jezikih. Sodeč po motivih in izrazni obliki je morda mogoče reči, da so povečini zastopani „začasni delavci na tujem", sicer pa je prav tako res, da vsebuje ta izbor tudi lepo število del izpod peresa ustaljenih izseljencev, tako iz prvega kot iz drugega in tretjega pokolenja.

Urednika niso vodili ne zgodovinski ne književno-estetski kriteriji — v knjigi je zbral vse, kar je imel v Beogradu pri roki in kar je izšlo v mesečnih časopisih izseljenskih matic širom Jugoslavije. Tako je najti v antologiji imena znanih in uveljavljenih pesnikov poleg drugih, ki so se morda oglasili samo z enkratnim izlivom svojega prepolnenga srca. S tem pa, da je na njenih straneh vse spremešano, ni prav nič narobe. Za zbirko te vrste — in za začetek — je pač najbolje, da prinese kar največ imen in čimveč pesmi, samo da so zbrane za istimi platnicami in nam vsem na ogled. Za tehtnejše izbore in ostrejše kriterije bo še dovolj časa v bodoče, takrat, ko bo že bolj jasno, kaj je trajnejše vrednosti. Zelo pohvalno je prav tako, da se je beograjski urednik s to zbirko potrudil tudi za druge, na primer za založnike v Ljubljani, ki kaj podobnega še nimajo pokazati slovenskim izseljencem. Obžalovati je le, da v slovenskem primeru urednik ni imel pred seboj publikacij izpod rok izseljencev samih; v tem delu knjige je namreč vidno, da manjkajo pomembna, reprezentativna imena vsaj iz ZDA, če ne še nekatera druga.

Naslov zbirke je posnet po verzu Vladimira de Tonje iz Čikaga (ZDA). V njegovi pesmi „Usta, polna češenj" beremo: „Sinoči sem sanjal o tebi, domovina, objel sem te v komaj prebujeni reki in poljubljala so me usta, polna češenj . . ." (str. 20). Ta verz dobro označuje tematiko, ki preveva večino objavljenih pesmi: domotožje se v njih druži s koprnenjem po vrnitvi v rodni kraj; spomini na vse lepo, kar je nekdaj bilo, so spojeni s podobo matere, tudi matere-domovine; potem pa je še povsod prisoten velik ponos ustvarjalcev, ki se veže na narodne korenine, na posamezne jugoslovanske regije, na naše domače ljudi, na Jugoslavijo kot celoto.

Nasploh velja, da je knjiga najbolj zanimiva, celo privlačna v izpovednem delu posameznikov. Marsikje so te vedno iskrene in večkrat prav izvirne izpovedi in prispodobe naših pesnikov po svetu pravo odkritje izseljenčevega duševnega sveta. Številne pesmi pripovedujejo mučne življenjske zgodbe.

V antologiji sta izrazita slovenska pesnika Marija Hribaršek in Tone Jakše — oba sta na Švedskem in oba poznamo iz „Rodne grude" oziroma „Slovenskega koledarja". Ostali trije slovenski avtorji so Avgustina Budja (Švedska), Jože Krajnc in Ivan Dolenc (Kanada).

Urednik se posebej zahvaljuje K. Kostič, novinarki iz Toronta, da ga je povezala z mnogimi pesniki na našem kontinentu. Svojemu izboru je na koncu dodal biografske beležke in pregled nastanka knjige, skupaj z orisi posameznih pesniških grupacij jugoslovanskih izseljencev in zdomcev v upoštevanih deželah. Mimogrede izraža umestno misel, da bi ta knjiga utegnila spoznati in zbližati pesnike med seboj. Evropski izbor obsega Švedsko, Francijo, Anglijo, Nemčijo, Avstrijo in Dansko. Nikoli Korbutovskemu smo lahko hvaležni za njegovo tlako pri iskanju in prebiranju na tem docela neobdelanem področju. „Razen nekaterih izjem avtorji niso znani jugoslovenski kulturni javnosti," piše v svojem pogovoru. Platnice, vinjete in inicialke — izdelane so v južnoslovanskem narodnem slogu — so vse okusne in prijetne za oko.

Za zaključek pa naj navedem še del zanosno napisanega uvoda Desanke Maksimovič, kajti brez nje te knjige tudi ne bi bilo:

„Odšli ste prek oceana in prek visokih planin na daljne meridiane, vaše pesmi pa pričajo o tem, da se niste odtrgali od svoje dežele, da niste pozabili sladkih melodij materinega jezika. Hvala vam za to. Hvala, da vas v tujini nismo izgubili. Kjer koli živite, v katerem koli jeziku ste tam primorani govoriti — še vedno ste občani dežele, v kateri ste se rodili. Njeni predstavniki in poslanci v svetu ste. Ko občudujejo vas, občudujejo tudi nas. Ko spoštujejo vas, spoštujejo tudi nas. In ko slavijo vašo poezijo, priznavajo tudi nam v Jugoslaviji, da smo narod pesnikov. Vi v tujini in mi tukaj — smo eno."

To pa so že zelo laskave besede za vse, ki so zbrani na pesniških straneh te nenavadne knjige. Preostane nam samo to, da se tej visoko cenjeni in tako domače čuteči boginji z jugoslovanskega Parnasa najlepše zahvalimo za njene globoko zajete besede še mi — pišoči popotniki iz vseh štirih vetrovnih strani sveta onstran domačih meja.

Ivan Dolenc (Kanada)

13. strokovni sejem gastronomije in turizma

od **sobote** 21. marca do **četrtka** 26. marca 1981, dnevno od 9. do 18. ure

Gast 81

Celovec — sejmišče — vhod St. Ruprechter Straße

10. mednarodno tekmovanje mladih kuharjev 1981

z moštvi iz Avstrije (21./22. marca), Francije (23./24. marca) in Zvezne republike Nemčije (25./26. marca).
Mednarodni bife, strokovno tekmovanje v pripravljanju mrzlih plošč, dnevno na novo pripravljene.
Strokovna zborovanja o turizmu (konferenčni center, hala 5).
Posebne razstave trgovinske zbornice (Wifi) za Koroško, Koroškega združenja pekov, koroških cvetličarjev, koroških drevesnic in vrtnarjev ter koroško-štajerskih pivovarn.

– ŠPORTNI VESTNIK – ŠPORTNI VESTNIK –

Na 6. svetovnem prvenstvu v smučarskih poletih zmagal Finec Puikkonen

S 180 metri potolčen stari svetovni rekord

Prejšnji teden je bil v znamenju svetovnega prvenstva v smučarskih poletih v Oberstdorfu v Zvezni republiki Nemčiji. Stari svetovni rekord v najdaljšem poletu (176 m) je prekinil Avstrijec Kogler in poletel kar štiri metre dalje in tako postavil nov svetovni rekord s 180 metri.

Veliko presenečenje pri poletih v Oberstdorfu je bil vsekakor Finec Jari Puikkonen, ki je dosegel največ točk in prejel zlato kolajno. Srebrno si je priboril Avstrijec Kogler, bronasto pa Norvežan Levorstad. Smolo je imel zadnjega dne Zahomčan Hans Wallner, ki je nesrečno padel in si poškodoval nogo, kljub temu je v skupni razvrstitvi na 11. mestu. Jugoslovani tokrat niso izpolnili pričakovanj, saj je bil najboljši Jugoslovan Norčič na 30. mestu. Vrstni red v Oberstdorfu je bil sledeč:

1. Puikkonen (Fin) 1201,0; 2. Kogler (Avstrija) 1140,5; 3. Levorstad (Nor) 1068,0; 4. Reijonen (Fin) 1013,0; 5. Bulau (Kan) 1002,5; 6. Asphol (Nor) 996,0; 7. Neuper (Avstrija) 981,5; 8. Jagi (Jap) 932,5; 9. Meisinger (NDR) 930,5; 10. Yliantila (Fin) 926,0; 11. Wallner (Avstrija, ŠD Zahomec) 920,5 . . .

Svetovno prvenstvo v smučarskih poletih v Planici bo po vsej verjetnosti leta 1985.

V SMUČARSKIH SKOKIH ZA SVETOVNI POKAL VODI NORVEŽAN ROGER RUUD

Norvežan Roger Ruud je zmagal tudi v drugi preizkušnji v Franciji v Saint Nizieru. Najboljši Avstrijec Vettori je dosegel 3. mesto, najboljši Jugoslovan Žagar pa 26. mesto. Razvrstitev za svetovni pokal je sledeča:

1. Ruud 187; 2. Kogler in Neuper (oba Avstrijca) 158; 4. Saetre 120; 5. Bergerud 118; 6. Wallner (Avstrija, ŠD Zahomec) 112; 7. Lipburger 84; 8. Bobek 80; 9. Bulau 75; 10. Puikkonen . . . Najboljši Jugoslovan je Ulaga na 18. mestu s 37 točkami.

V sklepnem delu tekmovanj — finale bo v Planici — se obeta zanimiv razplet, ko bodo na štartu spet najboljši, ki so sedaj manjkali, ker so se udeležili svetovnega prvenstva v smučarskih poletih v Oberstdorfu.

REZULTATI SANKAŠKE TEKME V REMŠENIKU PRI ŽELEZNI KAPLI:

Šolarji: 1. Wölcher Franci, 2. Sluga Pepi, 3. Lipusch Franci, 4. Hutter Karli, 5. Šporn Pepi.

Šolarke: 1. Knafl Andrea, 2. Lipusch Elizabet, 3. Lipusch Rosemarie, 4.Traunik Michaela, 5. Lipusch Karoline.

Ženske I: 1. Pirker/Herzog Traudi, 2. Kölich Emi, 3. Sadovnik Agata, 4. Urch/Wölcher Lizi, 5. Knez Lindi . . .

Moški splošna: 1. Vejnik Franci, 2. Lipusch Heinrich, 3. Urch Pepi, 4. Hutter Ewald, 5. Sporn Andrej . . .

Seniorji I: 1. Lipusch Josef, 2. Dobeitz Otto, 3. Hutter Josef, 4. Sporn Rokus, 5. Pirker Rudi . . .

Ženske II: 1. Dobeitz Anči, 2. Lipuš Zofi, 3. Sluga Katarina, 4. Sporn Mici, 5. Sporn Marija . . .

Seniorji II: 1. Sporn Miha, 2. Karničar Ludvik, 3. Urch Jozi, 4. Vejnik Johan . . .

Priznanja sta prejela še najmlajša tekmovalka Martina Traunik in najstrejši sankaš Vejnik Franc/Jozl.

REZULTATI VELESLALOMA MPZ PODJUNA — PLIBERK

Pevke: 1. Riedl Gabi, 2. Germ Marta, 3. Mandl Zalka . . .

Pevci: 1. Mak Fridi, 2. Mandl Šurš, 3. Germ Andrej . . .

Deklice in dečki do 6 let: 1. Enzi Andrea, 2. Zidej Nadja, 3. Habernig Simona
1. Tolmaier Marko, 2. Buchwald Marian, 3. Mak Alexander

Deklice in dečki od 6 do 10 let: 1. Mak Tanja, 2. Habernig Martina, 3. Posseger Evelin . . .
1. Tomic Robert, 2. Kramer Mihael, 3. Maček Janez . . .

Ženske in moški: 1. Nachbar Milka, 2. Hafner Rozi, 3. Enzi Paula . . .
1. Marko Günter (najboljši čas dneva), 2. Nachbar Pepe, 3. Maček Albin . . .

Sklep o gradnji beljaške elektrarne

Več let je bil močan odpor proti gradnji dravskih elektrarn na takoimenovani „Zgornji Dravi", kjer je načrtovanih pet elektrarn — v Beljaku, Kellerbergu, Paternionu, Mauthbrücknu in Spittalu.

Nadzorni odbor Avstrijskih dravskih elektrarn je na Dunaju pod predsedstvom namestnika koroškega deželnega glavarja Erwina Frühbauerja sklenil, da se bo začela graditi prva elektrarna v Beljaku in sicer takoj. Letos poleti bodo začeli že z betoniranjem temeljev. Graditelji računajo s tem, da se bo leta 1983 že zavrtela prva turbina. Med kmeti, ki so se upirali gradnji elektrarn, in Avstrijskimi dravskimi elektrarnami je prišlo končno do sporazuma, tako da bo gradnja tudi ostalih elektrarn zasigurana.

Domače koroško gospodarstvo je v zvezi z gradnjo elektrarne prejelo naročil v višini 650 milijonov šilingov. Od tega odpade 400 milijonov šilingov na gradnjo beljaške elektrarne. Stroški beljaške elektrarne bodo znašali 916 milijonov šilingov. Proizvodnja električnega toka bodoče beljaške elektrarne bo krila tretjino potreb občine Beljak. Z izgradnjo elektrarne bo mesto Beljak popolnoma varno pred poplavami, kar do sedaj ni bil slučaj. Drava je idealna reka za proizvodnjo električnega toka oz. gradnjo elektram in to ugodnost je treba vsekakor izrabiti, kajti pomanjkanje električne energije je danes problem, ki ga bo le težko premostiti.

Loče

Spet se oglašamo z Loč, tokrat s prijetnejšo novico. Prejšnjo nedeljo 22. februarja smo imeli v kulturnem domu v Ločah v gosteh dramsko skupino Slovenskega prosvetnega društva „Rož iz Šentjakoba v Rožu, ki se je predstavila z igro „Tuje dete". Bil je lep obisk in zadovoljno občinstvo. Nekateri igralci imajo kar visok nivo. Režiral je kot po navadi mag. Peter Sticker. Prireditelj je bil naše domače SPD „Jepa-Baško jezero", kateremu smo zelo hvaležni, da nam je posredovalo to privlačno odrsko prireditev.

Slovensko prosvetno društvo „Zila" v Bistrici na Zilji vabi na Drabosnjakovo dramo

IGRA OD ZGUBLANIGA SINA

v nedeljo 8. marca 1981 ob 14. uri v kulturnem domu v Bistrici na Zilji. Nastopajo igralci SPD „Drabosnjak" s Kostanj.

Krajevni odbor Zveze slovenskih žena v Železni Kapli vabi na

TRADICIONALNO PRIREDITEV OB MEDNARODNEM DNEVU ŽENA

v nedeljo 8. marca 1981 ob 15. uri v hotelu OBIR v Železni Kapli.

Prisrčno vabljeni!

POKOJNINSKA ZAVAROVALNICA ZA DELAVCE OBVEŠČA

Pokojninska zavarovalnica za delavce bo imela na južnem Koroškem v sledečih krajih uradne ure:

- **Labot 65, občinska hiša**
  20. marca od 8. do 12. ure
- **Beljak, Kaiser-Josef-Platz 1**
  Delavska zbornica
  10. in 24. marca od 8. do 12. ure

Slovensko prosvetno društvo Borovlje vabi na dia predavanje

„V HRIBIH SE DELA DAN"

v petek 6. marca 1981 ob 19.30 uri v društveni dvorani v Borovljah.

Predavatelj: Franci Kropivnik

Jubilej duhovnikov

Med številnimi duhovniki na Koroškem, ki letos obhajajo svoje jubileje duhovništva so tudi konz. svetnik Alojzij Vavti, upokojeni župnik iz Sel, ki obhaja železni duhovniški jubilej (16. julij 1911), to je 70-letnico duhovniškega stanu. Zlati duhovniški jubilej (50 let) obhajajo krški škof dr. Jožef Köstner (25. okt. 1931); Tomaž Holmar, župnik na Obirskem; konz. svetnik dekan dekanata Beljak-dežela ter župnik v Štebnu pri Maloščah Filip Millonig (29. junij 1931) itd.

Tudi 25-letnico duhovniškega stanu oziroma srebrni jubilej obhaja cela vrsta duhovnikov.

Vsem jubilantom letošnjega leta iskreno čestitamo.

Menjava denarja

Stanje v četrtek 5. marca 1981

Za 100 **din** dobite	40.00 šil.
Za 100 **din** plačate	45.00 šil.
Za 100 **lir** dobite	1.40 šil.
Za 100 **lir** plačate	1.49 šil.
Za 100 **mark** dobite	698.00 šil.
Za 100 **mark** plačate	714.30 šil.

PISMO BRALCA

Spomini dijaka na profesorja glasbe

Nekje sem bral, da nam profesor glasbe ni posredoval samo čut za glasbo in veselje do petja — kar bi bila njegova najvažnejša naloga — marveč, da nam je dal mnogo več, in sicer važna življenjska navodila, smernice za naše prihodnje življenje. „Le čevlje sodi naj Kopitar" je znan verz iz slovenske kulturne dediščine. „Le gosli svira naj Cigan" pa se sili v mišljenje nekoga, ki pozna Prešerna in ki je poznal „življenjska navodila" mojega bivšega profesorja.

Bilo je pred kakimi dvanajstimi ali trinajstimi leti, točno se ne spominjam več, ali je bilo v šestem ali sedmem razredu gimnazije. Takrat smo se učili veselja do petja ob pesmih „veseli dan prihaja, ko mati zgodaj vstaja"; takrat smo „žvrgoleli pesmico, hvalečo stvarnika" in je „donela slovenska kri, slovenska duša" ter smo „ostali Koroški zvesti mi" (zlasti zadnja kitica v nemškem prevodu bi morala dati marsikomu presneto za misliti). Takratna šestnajstletna dijaška mladina ni dosti mislila — saj k temu ni bila posebno vzgojena.

V to idilo pa je takrat — menda prvič, da sem to tako zavestno doživel — udarila druga vrsta slovenske dediščine, aktualnejša, bolj prizadeta, tradicionalna in seveda današnja, zlasti pa dejansko naša, resnično ljudska (kaj se ne skriva pod terminom „ljudski" zlasti pri takih zbirateljih „ljudske" umetnosti?) — partizanska pesem, zapeta in navdušeno od našega ljudstva sprejeta, ko jo je zapel takratni Partizanski invalidski pevski zbor iz Ljubljane. Tisti del slovenske dijaške mladine, ki svojega profesorja glasbe ni doživljal le dve uri tedensko med poukom, marveč dnevno kot vzgojitelja v nekem slovenskem, ali bolje: krščanskem domu, te pesmi ni smel slišati. Ta pesem za našega menda tako vrlega rodoljuba ni bila vredna poslušalcev, ni bila ljudska, ne naša.

Nekateri gojenci tega zavoda so kljub temu prišli na koncert — in bili zato kaznovani. Vzroka takrat še nismo poznali. V glasbeni uri po koncertu sem ga vprašal, zakaj se njegovi gojenci niso smeli udeležiti koncerta, nakar je sledil skorajda stereotipen odgovor na vsako nezaželeno vprašanje: „Zwitter, postavi se v kot!" — Tudi metoda pedagogike in izraz prijateljstva do mladine? Vendar je mojemu vprašanju sledilo še več vprašanj s strani sošolcev, prav tako o partizanih. O teh takrat namreč nismo dosti vedeli. Profesor zgodovine je raje obtičal ob stavku „333 — bei Issos Keilerei" — za novejši čas pa nam je življenjska navodila dajal profesor glasbe: da „na Koroškem ni bilo partizanov", da so „tisti, ki se danes bahajo s partizansko preteklostjo, bili samo skrivači", da „partizani niso se borili za osvoboditev, temveč za komunizem in brezverstvo".

Kot rečeno, mnogo o naši zgodovini takrat še nismo vedeli, vendar smo instinktivno zaslutili, da takega blatenja partizani niso zaslužili. Mnogo dalje naša takratna zavest še ni segla. Kljub temu smo ugovarjali, dokler niso bili vsi koti razreda „zasedeni" s sošolci. Profesor glasbe pa nam je zabičal, da mi ne vemo, kaj govorimo, on pa že — ker je „pri njih že stal ob zidu". Takrat smo sicer mi stali ob steni, toda njegovemu argumentiranju nismo več upali ugovarjati, preveč nečloveško se nam je zdelo naslikano ravnanje partizanov z našim profesorjem. S tem nas je spravil do molka.

Leta so minila, ko se spet spominjam tega dogodka. Leta, v katerih sem študiral tudi zgodovino svojega naroda, posebno novejšo. In tako sem lažje razumel „življenjska navodila" bivšega profesorja, ki je čez svojo črno roko zavil velik črn talar, da njegovo mišljenje ne bi bilo tako očividno. A za dolgo črni talar črne roke ni mogel skriti.

Tisti, ki se veselijo, da je poleg petja posredoval še življenjska navodila, pa bodo že vedeli, zakaj to delajo.

Franci Zwitter ml.

Krajevno združenje Zveze slovenske mladine Pliberk vabi na

DIA-PREDAVANJE

„Navade in običaji ljudi v Avstraliji, Novi Gvineji, Novi Zelandiji in na Filipinh"

v petek 6. marca 1981 ob 20. uri v kletnih prostorih Posojilnice v Pliberku.

Predava: inž. Stane Žitnik

Prisrčno vabljeni!

Katoliška prosveta v Šentilju vabi na Drabosnjakovo

IGRO OD ZGUBLANIGA SINA

v soboto 7. marca 1981 ob 19.30 uri v dvorani pod novo cerkvijo v Šentilju.

Slovensko narodno gledališče v Ljubljani bo v skupni organizaciji gledališča Forum in Kulturno informacijskega centra SFRJ na Dunaju ob 100. obletnici smrti F. M. Dostojevskega 9. marca 1981 ob 19.30 uri uprizorilo fantastično povest

SANJE SMEŠNEGA ČLOVEKA

Slovenski rojaki na Dunaju vstopnice lahko naročijo pri gledališču Forum, tel. 31 54 21.

Prisrčno vabljeni!

Otroški vrtec „Naš otrok/Unser Kind" v Celovcu, 10.-Oktober-Straße 25, tel. 04222/82 8 94

išče

ČISTILKO

za dnevno delo od ponedeljka do petka od 17. do 18.30 ure. Honorar po dogovoru. Takojšnja zaposlitev. Oglasite se pri vodstvu vrtca.

Razstava Angelike Kaufmann v Celovcu

V celovški Deželni galeriji je trenutno razstava koroške slikarke Angelike-Reinhilde Kaufmann, ki se je lotila vročega problema tujih delavcev, v konkretnem primeru usode neke jugoslovanske družine, ki živi na Dunaju.

V splošnem je umetnica prikazala v fotografijah razpoloženje Avstrijca proti tujim delovnim silam. Takoj pri vhodu v razstavni prostor „pozdravi" obiskovalca razstave napis „Tschuschen raus", nato si soočen še z raznimi deli, kjer ne manjka kljukastih križev in žalitev na račun tuje delovne sile v Avstriji.

Avtorica razstave Angelika Kaufmann je iz velike mase tujih delavcev iztrgala neko družino iz Jugoslavije in v obliki foto-dokumentacije orisala življenje te družine — matere s tremi otroci, ki jih je zapustil mož. Usoda te družine je bila trda, kot je pač trda usoda tujih delavcev, ki so zapustili dom in so šli v tujino, kjer jih nihče ne, oziroma noče razumeti. Ne samo to, da so zapostavljeni, slabo plačani, da stanujejo v človeka nevrednih stanovanjih, da so izkoriščeni na delovnih prostorih ,tudi drugače je usoda zdomcev vse prej kot rožnata, kar je znala razstavljalka živo prikazati, kar tudi kaže plemenito srčno kulturo te znane koroške slikarke ki je našla poseben način prikaza usode zdomcev, o katerih se ne razpravlja mnogo, saj se v tem problemu zrcali mrzel in celo sovražen odnos do teh ljudi, ki opravljajo dela, ki jih Avstrijec ne bi več delal, ker so zanj pregrda in pod častjo.

Angelika Kaufmann je ena redkih plemenitih izjem, ki sočustvuje s temi ljudmi in hoče drugim predočiti, da so ravno takšni ljudje kot mi, samo presajeni v tuje grede, kjer so življenjski pogoji trdi in kruti.

Angelika Kaufmann ima na Dunaju svoj biro arhitekture. Za svoja dela je prejela že več nagrad, razstavljala pa je že v Celovcu, na Dunaju, v Beljaku in na Poljskem. Slikarstvo je študirala na Dunaju.

Ogled te nadvse zanimive razstave v Deželni galeriji vsakomur priporočamo, kajti na licu mesta te dokumentacije je najlaže dobiti sliko oziroma predstavo o zdomcih, ki so na žalost krivično izpostavljeni šikanam in krivicam, kar jim dela življenje še težje.